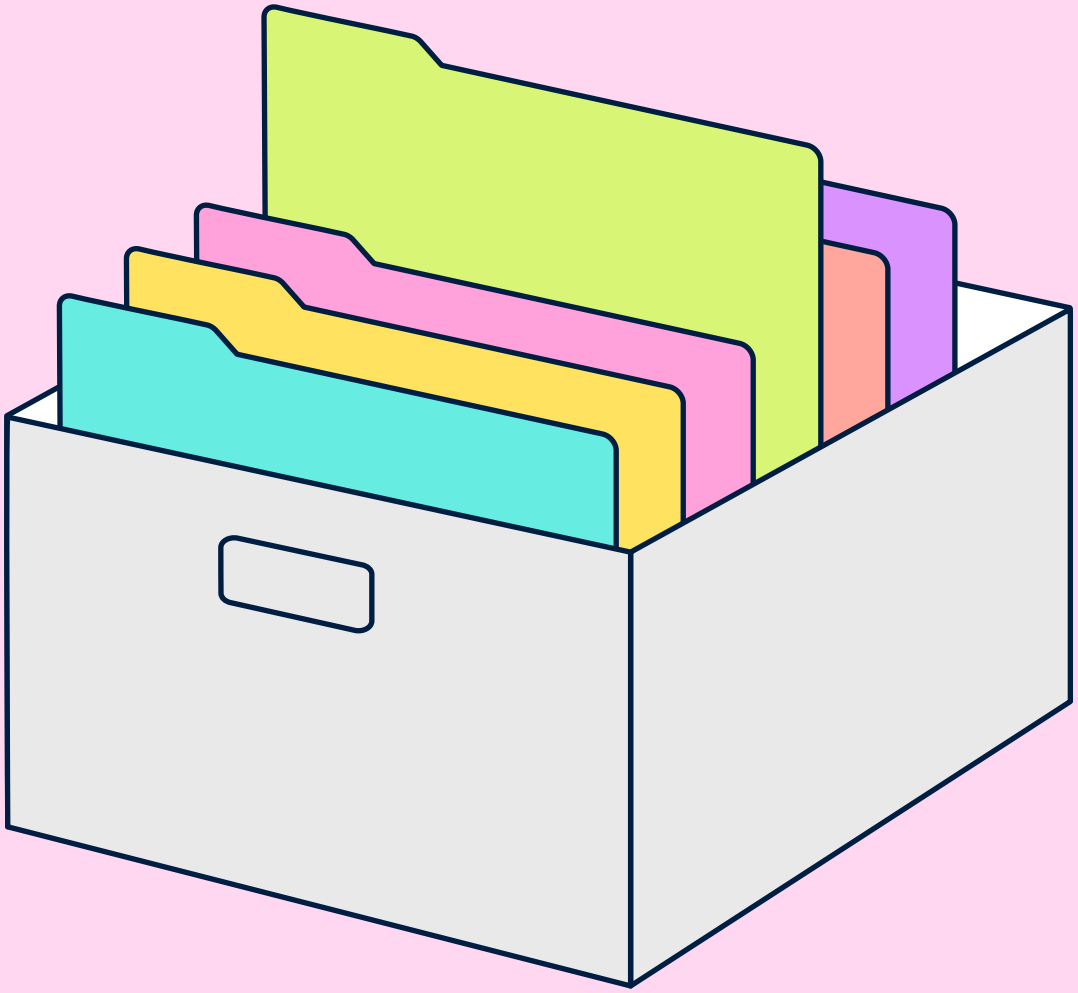
Buskerud
fylkeskommune

ungdata

Ungdom i *hjertet* av Buskerud

UngData 2025 – Medvirkningsrapport

Forord: UFR

Ajla Duric, leder i Ungdommens fylkesråd i Buskerud. Foto: Privat

Endelig er den her. Rapporten etter medvirkningen vi har bidratt til og deltatt i mer enn et år.

I møtet med Ungdata fikk vi lære mer om hvordan undersøkelsen fungerer, hvorfor ungdom blir spurt, og hvordan tallene blir brukt videre av politikere og administrasjon.

Som ungdommer fra ulike steder i Buskerud fikk vi snakke om hva statistikken faktisk sier om livene våre, men også om hva den kanskje ikke klarer å vise. At ungdom er forskjellige.

Noen av oss bor i byer, mens andre bor på bygda. Noen har god råd hjemme, mens andre har det vanskelig økonomisk. Noen strever psykisk eller står i tøffe situasjoner, mens andre føler seg trygge og har det bra.

Ikke alle vil kjenne seg igjen i alt i denne rapporten, men rapporten gir likevel et viktig bilde av hvordan mange unge kan ha det. Gjennom Ungdommens fylkesråd (UFR), Ungdommens fylkesting i Buskerud (BUFT) og de regionale konferansene har vi fått høre mange ungdommers tanker og erfaringer, noe som reflekteres både i de ni rådene vi har gitt til politikken, men også i hva vi tenker om hvordan alt henger sammen.

Derfor håper vi denne rapporten kan brukes videre av voksne som jobber med ungdom og er glad i ungdom, enten det er politikere, skoler, fritidstilbud eller andre som tar beslutninger for unge.

Ungdata gir oss tall som viser hvordan ungdom har det. Denne rapporten sier noe om hva ungdom selv opplever at de trenger. Det kan handle om å bli sett av læreren og voksne, ha busser som gjør det mulig å komme seg til aktiviteter, tilgang til helsesykepleier eller støtte når familien har det vanskelig. Samtidig er det viktig å huske at ingen rapport kan fortelle hele historien. Derfor må ungdom fortsatt bli lyttet til direkte i de sakene som angår oss.

Vi håper rapporten kan bidra til et bedre ungdomsmiljø. Og at flere unge føler seg hørt, sett og tatt på alvor.

Ajla Duric
Leder i Ungdommens fylkesråd i Buskerud

Forord: Fylkesordfører

Tore Opdal Hansen, fylkesordfører i Buskerud. Foto: Buskerud fylkeskommune

I Buskerud skal vi lytte til ungdommen. Vi skal ta på alvor både gledene og utfordringene de møter i hverdagen. Ungdom kjenner sine egne liv best. Gjennom Ungdataundersøkelsen får vi høre stemmen til tusenvis av unge fra alle deler av fylket vårt.

Denne innsikten er verdifull. Den gir oss et bedre grunnlag for å utvikle Buskerud som et godt sted å vokse opp, med muligheter til å delta, oppleve mestring og høre til. Rapporten er derfor en viktig del av oppfølgingen av ungdommenes ni råd til Buskerudsamfunnet.

Da rådene ble overlevert i oktober 2025, markerte det ikke bare avslutningen på en medvirkningsprosess. Det var også starten på et videre arbeid. Når ungdom bruker tid og engasjement på å fortelle oss hvordan de opplever hverdagen, hva de er opptatt av og hva de mener bør gjøres, følger det et ansvar med å lytte ordentlig. Det forplikter også til handling.

Rapporten gir oss en dypere forståelse av hvordan ulike sider av ungdommenes liv henger sammen. Transport, familieøkonomi, møteplasser, skole, arbeid, trygge voksne og tilgjengelige hjelpetjenester kan ikke vurderes hver for seg. For ungdom er dette vevd sammen i hverdagen. Denne helheten må vi forstå når rådene skal følges opp i praksis.

Buskerudplanen, *Med hjerte for Buskerud*, løfter innenforskap frem som en sentral ambisjon for utviklingen av fylket vårt. For ungdom handler innenforskap ikke om ett enkelt tiltak eller ansvaret til én sektor. Det handler om de konkrete rammene som gjør det mulig å delta, høre til, mestre og få nye muligheter når livet blir krevende.

Ungdommene i Buskerud viser klokskap, alvor og løsningsvilje. De peker ikke bare på utfordringer, men også på sammenhenger og mulige veier videre. Det gir oss et bedre grunnlag for å ta gode beslutninger.

Nå er det vårt ansvar å bruke innsikten vi har fått. Rådene og kunnskapen fra Ungdataundersøkelsen i 2025 skal følges opp i politikk, planlegging og praktisk arbeid. Samtidig må ungdom fortsatt få være med når løsningene utvikles. Skal vi lykkes med å skape mer innenforskap i Buskerud, må ungdommenes stemmer være en reell del av arbeidet.

Takk til alle ungdommene som har bidratt. Dere har gitt oss kunnskap vi trenger, og et ansvar vi skal ta på alvor.

Tore Opdal Hansen
Fylkesordfører i Buskerud

Hvordan lese denne rapporten

Denne rapporten er et kunnskapsgrunnlag basert på UngData 2025 i Buskerud, supplert med en omfattende medvirkningsprosess der ungdom selv har tolket funnene og formulert råd til politikere og administrasjon. Rapporten kan leses i sin helhet, men er også lagt opp slik at ulike lesere kan gå direkte til de delene som er mest relevante for deres rolle og behov.

For deg som er politiker eller beslutningstaker

Dersom du ønsker et overblikk over hva ungdom i Buskerud mener er viktigst, anbefales det å lese:

- **Kapittel 3: Funn fra medvirkningsprosessen**, for å få innsikt i hvordan ungdom beskriver sin hverdag og hvilke strukturelle utfordringer de peker på.
- **Kapittel 4: De ni rådene fra ungdom**, som viser hvordan funnene er omformet til konkrete råd til politikk og administrasjon.
- **Kapittel 5: Avslutning**, som oppsummerer sentrale sammenhenger og peker på betydning for videre arbeid.
- **Kapittel 6: Hva politikerne burde vite før de bestemmer**, - ungdommenes egne stemmer direkte fra ungdomsråd til politikere og beslutningstagere

For deg som er ungdom, jobber med ungdom eller er spesielt interessert i medvirkning

Dersom du først og fremst er opptatt av ungdommens stemmer og erfaringer, kan du med fordel lese:

- Sitater, scenarioer og eksempler som er integrert gjennom hele **kapittel 3 og 4**
- **Kapittel 6: Hva politikerne burde vite før de bestemmer**, som gjengir ungdommenes egne ord i sin helhet
- **Kapittel 5.1**, som forklarer hvorfor ungdom selv mener medvirkning er viktig

For deg som jobber i administrasjonen, fagmiljøer eller tjenesteutvikling

For lesere som skal bruke rapporten som grunnlag for planlegging, analyse eller tjenesteutvikling, anbefales:

- **Kapittel 1 og 2: Bakgrunn, metode og gjennomføring**, for å forstå hvordan kunnskapsgrunnlaget er bygget opp og hvordan ungdomsmedvirkningen er gjennomført.
- **Kapittel 3.5: Gjennomgående strukturelle forhold i ungdoms hverdagsliv**, som gir en helhetlig forståelse av sammenhenger på tvers av sektorer.
- **Kapittel 4**, der hvert råd er analysert i lys av strukturelle forhold, kompleksitet og ungdommenes egne beskrivelser.

Hvordan rapporten er bygget opp

Rapporten følger en tydelig progresjon:

1. **Fra UngData til medvirkning**: Hvorfor tall alene ikke er nok
2. **Fra innspill til analyse**: Hva ungdom peker på som utfordringer og sammenhenger
3. **Fra analyse til råd**: Hvordan ungdommenes erfaringer er omformet til ni råd
4. **Fra råd til videre arbeid**: Hvordan innsikten kan brukes i politikk, planlegging og praksis

Kapitlene kan leses hver for seg, men er også ment å henge sammen. De ni rådene må forstås i sammenheng, ikke som enkeltstående tiltak.

Et viktig forbehold

Rapporten gir ikke fasitsvar, men innsikt. Ungdommene beskriver hvordan de opplever sin hverdag, hvilke strukturer som påvirker dem, og hva de mener kan gjøre en forskjell. Rapporten er heller ikke en oppskrift eller handlingsplan med forslag til konkrete tiltak eller en avklaring om hvem skal gjøre hva. Rapporten er ment som et startpunkt for videre dialog, prioriteringer og oppfølging.

Innhold

Forord: UFR 2

Forord: Fylkesordfører 3

Hvordan lese denne rapporten 4

For deg som er politiker eller beslutningstaker 4

For deg som er ungdom, jobber med ungdom eller er spesielt interessert i medvirkning 4

For deg som jobber i administrasjonen, fagmiljøer eller tjenesteutvikling 5

1 Bakgrunn og kunnskapsgrunnlag 9

1.1 Bakgrunn 10

1.2 Formål og behovet for medvirkning 10

1.3 Rettslig og planmessig forankring 11

2 Medvirkningsprosess og metode 13

2.1 Overordnet metodisk ramme og refleksjoner 14

2.2 Metode – slik har vi jobbet med medvirkning 15

2.3 Prinsipper for god medvirkning 16

2.4 Datagrunnlag og deltakere i medvirkningsprosessen 17

2.5 Metoder og justeringer 20

2.6 Dokumentasjon og analyse 24

3 Funn fra medvirkningen: Hvordan ungdom forstår sin egen hverdag 25

3.1 Hvordan funnene presenteres 26

3.2 Hovedfunn: Ungdom peker på et strukturelt økosystem 27

3.3 Metodeuavhengig strukturell forståelse 28

3.4 Regionale nyanser 28

3.5 Gjennomgående strukturelle forhold i ungdoms hverdagsliv 30

3.6 Fra innsikt til råd 37

4 De ni rådene fra ungdom – hva de betyr og hva de bygger på 39
4.1 Ni råd fra ungdommene i Buskerud 41

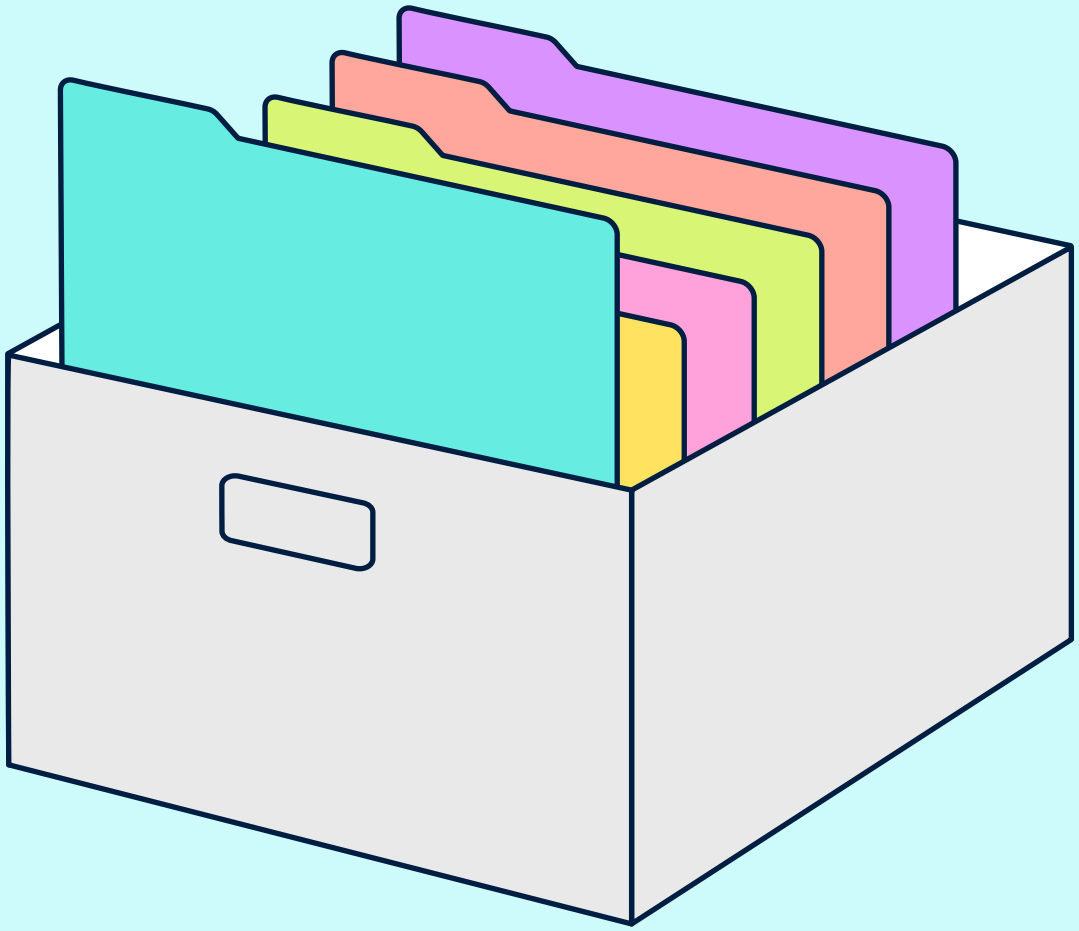
5 Avslutning – fra innsikt til handling 63
5.1 Hvorfor er medvirkningsprosesser som dette viktig? 66

6 Hva politikere burde vite før de bestemmer 67
6.1 Kongsberg ungdomsråd 68
6.2 Flesberg ungdomsråd 68
6.3 Lier ungdomsråd 68
6.4 Tranby skole, elevrådet 68
6.5 St.Hallvard VGS – elevrådet 70
6.6 Drammen ungdomsråd 70
6.7 Øvre Eiker – elevråd ved ikke oppgitt skole 70
6.8 Ringerike ungdomsråd 70
6.9 Krødsherad ungdomsråd 70
6.10 Gol ungdomsråd 71
6.11 Ål VGS – elevrådsstyret 71

Foto: Spotlight Media UB

1 Bakgrunn og kunnskapsgrunnlag

1.1 Bakgrunn

UngData er lokale barne- og ungdoms-undersøkelser der skoleelever over hele landet svarer på spørsmål om hvordan de har det, og hva de driver med på fritiden[1]. Undersøkelsen gjennomføres i skoletiden og dekker tema som familie, venner, skole, lokalmiljø, fritid og helse/trivsel, mens den på ungdomstrinnet og i videregående opplæring også har med spørsmål om rus, risikoatferd og vold. I Buskerud har 20 532 ungdommer besvart undersøkelsen, med en svarprosent på 89 prosent på barnetrinnet, 82 prosent på ungdomstrinnet og 77 prosent i videregående opplæring. Til sammen gir dette et godt bilde av hvordan ungdom i Buskerud har det.

1.2 Formål og behovet for medvirkning

UngData-undersøkelsen forteller oss mye om hvordan ungdom har det, men reiser også mange spørsmål om *hvorfor* det er sånn, *hva* det betyr og *hvordan* vi skal forstå tallene. For at et kvantitativt kunnskapsgrunnlag som UngData skal bli relevant lokalt og regionalt, må det suppleres med ungdoms egne fortolkninger og prioriteringer. Kombinasjonen av tall og erfaringer gir både en «tynn» og en «tykk» beskrivelse av virkeligheten. Tallene viser mønstre og hvordan ungdom har det, mens medvirkningen bidrar til å forstå hvorfor, og til å gi retning for den videre oppfølgingen[2].

Kvantitativ data
Tallfestet data som kan måles og telles:

- UngData-tall
- Mønstre på tvers
- Sammenligning over tid
- Representativt utvalg
- Svarer på HVA

Kvalitativ data
Beskrivende data om egenskapene og særpreget noe har.

- Ungdoms egne ord
- Lokale erfaringer
- Prioriteringer og mening
- Kontekstuell tolkning
- Svarer på HVORFOR

Relevant kunnskapsgrunnlag

1 UngData – Hva er UngData?: Hva er UngData? - UngData
2 C.Geertz, The Interpretation of Cultures (1973)

Foto: Spotlight Media UB

Dette samsvarer også med formålet UngData formidler til elever: at resultatene skal brukes av «de som bestemmer i kommunen» for å gjøre hverdagen for ungdom bedre[3]. For at dette skal skje i praksis, må ungdom få mulighet til å tolke, prioritere og gi retning til oppfølgingen.

Denne rapporten bygger på en omfattende medvirkningsprosess der ungdom fra hele Buskerud har delt erfaringer, refleksjoner og forslag til løsninger på utfordringer i egen hverdag. Arbeidet har tatt utgangspunkt i UngData-undersøkelsen og hatt som mål å gi ungdom anledning til å utdype og tolke funnene gjennom dialog, diskusjon og konkrete forslag.

1.3 Rettslig og planmessig forankring

Barnekonvensjonen artikkel 12 om barns rett til å bli hørt og at deres synspunkt skal tillegges vekt, har vært en viktig rettslig ramme og forankring for medvirkningsprosessen [4].

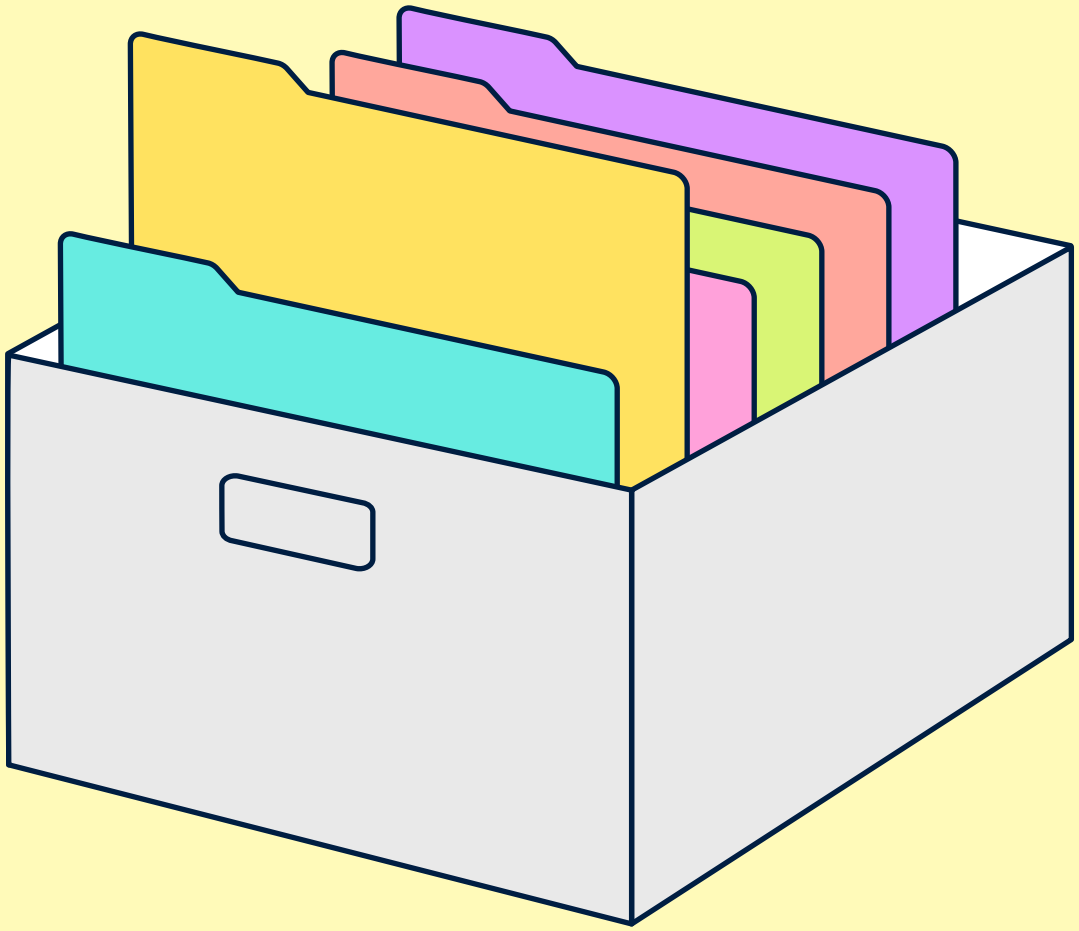
Arbeidet er også i tråd med Buskerud fylkeskommunes planstrategi *Med hjerte for Buskerud* og Buskerudplanens formål, der det understrekes at planleggingen skal være kunnskapsbasert og støtte bedre beslutninger gjennom oppdatert innsikt, erfaring og læring over tid.[5] I denne sammenhengen er medvirkningen en viktig del av kunnskapsgrunnlaget, og gir innsikt i hvordan utfordringsbildet oppleves på tvers av geografi, livssituasjon og erfaring.

3 UngData – Informasjon til elever om undersøkelsen - Informasjon til elever på videregående som deltar i UngData - UngData
4 FNs konvensjon om barnets rettigheter (Barnekonvensjonen), artikkel 12: Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) - - Lovdata
5 Med hjerte for Buskerud – Regional planstrategi for Buskerud 2024-2027: Med hjerte for Buskerud - Regional planstrategi for Buskerud 2024-2027 - Buskerud fylkeskommune

Foto: Spotlight Media UB

2 Medvirkningsprosess og metode

2.1 Overordnet metodisk ramme og refleksjoner

Medvirkningsprosessen som ligger til grunn for denne rapporten er resultat av bevisst planlegging og metodiske valg over tid. Et sentralt utgangspunkt har vært å sikre at medvirkningen kunne gjennomføres på flere arenaer og nivåer, også der prosessleder ikke var fysisk til stede. Medvirkningspakkene i forkant av regionskonferansene måtte derfor være utformet slik at de kunne gjennomføres enten av ungdommene selv eller i samarbeid med en ungdomskoordinator, uten at kvaliteten på prosessen eller ungdommenes innflytelse ble svekket.

Gjennom hele arbeidet har det vært avgjørende å legge til rette for psykologisk trygghet. Ungdom ble i flere sammenhenger bedt om å arbeide sammen med andre ungdommer de ikke kjente fra før, blant annet under regionskonferansene og Ungdommens fylkesting i Buskerud (BUFT). Samtidig er det også viktig å være oppmerksom på at det kan oppleves sårbart å uttrykke egne meninger og erfaringer i grupper der deltakerne kjenner hverandre fra før. Å være meningsbærer og bruke stemmen sin i fellesskap, uavhengig av kontekst, forutsetter trygghet, forutsigbarhet og tydelige rammer.

Valg av metoder har derfor vært styrt av et dobbelt hensyn: På den ene siden har det vært viktig at prosessleder er tydelig til stede, setter rammene og ivaretar deltakerne. På den andre siden har det vært helt avgjørende at det som kommer ut av prosessen faktisk er ungdommenes stemmer, vurderinger og prioriteringer og ikke prosessleders tolkninger eller føringer. Riktig bruk av riktige metoder har vært et sentralt virkemiddel for å balansere dette spenningsfeltet.

Mange med erfaring fra prosessledelse vil kunne kjenne igjen elementer fra ulike metodiske tilnærminger i arbeidet. Det har likevel ikke vært et mål å følge én bestemt metode. Det sentrale har vært å forstå det bakenforliggende: hvordan ungdom selv beskriver årsaker og sammenhenger i egen hverdag, og hvordan de oppfatter forholdet mellom struktur, erfaring og handlingsrom. Dette perspektivet, som også er kjent fra designdrevne og utforskende prosesser, har vært avgjørende for å kunne bevege seg fra beskrivelser av erfaringer og utfordringer, til ungdommenes egne råd om hva som bør følges opp videre.

Prosessen og metodevalgene er utformet for å sikre at ungdom ikke bare gir innspill, men også bidrar til å forme hvordan spørsmålene stilles, hvordan prosessen gjennomføres og rådene formuleres. Rådene som gis videre til politikere og administrasjon skal være ungdommenes egne, upåvirket av administrasjon eller politikk.

Dette er en form for premissgivende medvirkning, der ungdom ikke bare konsulteres, men involveres i innhold, prioriteringer og utforming av prosessen[1].

Et sentralt mål har vært å sikre sammenheng mellom de ulike delene av medvirkningsløpet, slik at ungdommenes innspill ikke blir stående som enkeltstående bidrag, men følger arbeidet gjennom alle fasene, fra lokale innspill til ferdige råd. Ungdommens fylkesråd (UFR) har hatt en særlig viktig rolle i denne sammenhengen, både i planlegging, gjennomføring og analyse.

Målet har vært at ungdommene skal kunne kjenne igjen egne erfaringer, prioriteringer og perspektiver i de ni rådene som til slutt ble formulert, selv om de har bidratt på ulike tidspunkt og arenaer. Det har derfor vært viktig å sikre sporbarhet mellom innspillene fra medvirkningspakkene, regionkonferansene og arbeidet på Ungdommens fylkesting i Buskerud (BUFT), og den endelige analysen og framstillingen i rapporten.

1 Roger Hart – Medvirkningsstige: Distriktssenteret – Metode for ungdomsmedbestemmelse: Metode for ungdomsmedbestemmelse

2.2 Metode – slik har vi jobbet med medvirkning

Rapporten bygger på en helhetlig og trinnvis medvirkningsprosess gjennomført i forbindelse med UngData i Buskerud 2025. Medvirkningen er utformet som et sammenhengende løp, fra lokale innspill i kommunene, til formulering og overlevering av ungdommenes råd til politikere og administrasjon på fylkesnivå.

Arbeidet er initiert av arbeidsgruppen for UngData i Buskerud fylkeskommune i tett samarbeid med Ungdommens fylkesråd i Buskerud (UFR). UFR er et partipolitisk uavhengig rådgivende medvirkningsorgan som skal «fremme unges interesser, og medvirke i alle politiske saker som angår dem»[2]. Rådet har vært konsultert løpende og gitt innspill til metode, spørsmål og tolkning av funn. De ni rådene som avslutter prosessen, er formulert av ungdom selv.

Medvirkningsløpet har vært bygget opp slik at ungdom først har gitt innspill lokalt, deretter arbeidet videre med prioriterte temaer på regionkonferanser og Ungdommens fylkesting i Buskerud (BUFT). Rådene ble til slutt presentert og overlevert til politikere og administrasjon.

Metodisk bygger prosessen på elementer fra utforskende metodikk, prosessledelse, PLA-tilnærming (Participatory Learning and Action), designdrevet innovasjon, Policy Lab og andre tilsvarende modeller. Det har vært et bevisst valg å ikke følge én bestemt metode, men å bruke arbeidsformer som er deltakende, utforskende og tilpasset både målgruppen og formålet med medvirkningen. Sammensetningen av metoder og teknikker har vært gjort for å legge til rette for ulike måter å bearbeide informasjon og uttrykke synspunkt på.

IGP-metoden (Individ-Gruppe-Plenum) er benyttet gjennomgående i alle deler av medvirkningsprosessen. Metoden legger til rette for at deltakerne først kan reflektere individuelt, før de deler og videreutvikler synspunktene i mindre grupper, og til sist sammenfatter vurderingene i plenum. På denne måten kombineres bred deltakelse med en struktur som bidrar til at også synspunktene til deltakere som i mindre grad tar ordet i større forsamlinger, blir løftet frem.

Figur 2.2: Medvirkningsløpet fra UngData-undersøkelsen til formulering og overlevering av råd til politikere og administrasjon. Figuren viser hvordan ungdom først ga innspill lokalt, deretter arbeidet videre med temaene på regionkonferanser og Ungdommens fylkesting, før rådene ble presentert og overlevert.

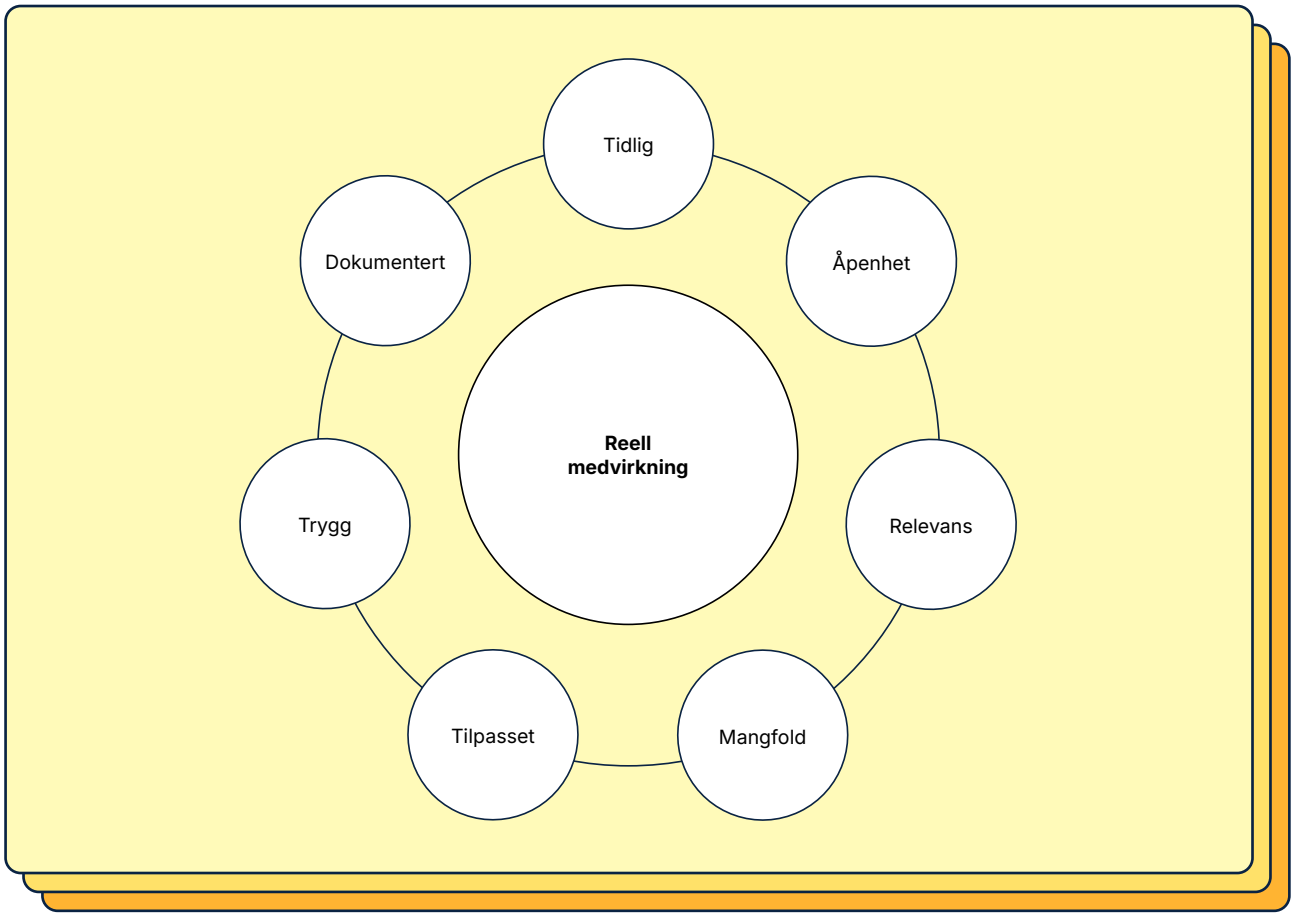
2 Buskerud fylkeskommune – Reglement for Buskerud ungdomsråd: Reglement for Buskerud ungdomsråd - Buskerud fylkeskommune

2.3 Prinsipper for god medvirkning

For at medvirkning skal oppleves reell, må deltakerne ha mulighet til å påvirke beslutninger som angår dem. Følgende prinsipper[3] har ligget til grunn gjennom hele prosessen, og bidrar til god medvirkning både som mål og metode.

Prinsippene ble opprinnelig utviklet for medvirkning i regionalt planarbeid, men egner seg godt også for andre former for medvirkning og prosessuelt arbeid 4.

- **Tidlig involvering** – ungdom kobles på før beslutninger tas
- **Åpenhet** – tydelighet om prosess, roller og ansvar
- **Relevans** – de som berøres av en sak får medvirke i relevante prosesser, med erfaringer og kunnskap som er viktige for beslutningen, og på tidspunkt der innspillene faktisk kan påvirke utfallet.
- **Mangfold** – ulike stemmer, meninger, erfaringer og perspektiv
- **Tilpasning** – metode og språk tilpasset deltakerne
- **Trygghet** – rom for å delta eller la være
- **Dokumentasjon** – systematisk innsamling og bearbeiding av innspill

Figur 2.3: Prinsipper for reell medvirkning i Buskerud fylkeskommune. Figuren viser et «atom» med «reell medvirkning» i sentrum, omgitt av prinsippene som skal støtte prosessen.

3 Syv prinsipper for medvirkning - Buskerud fylkeskommune
4 Buskerud fylkeskommune: Syv prinsipper for medvirkning: Syv prinsipper for medvirkning - Buskerud fylkeskommune

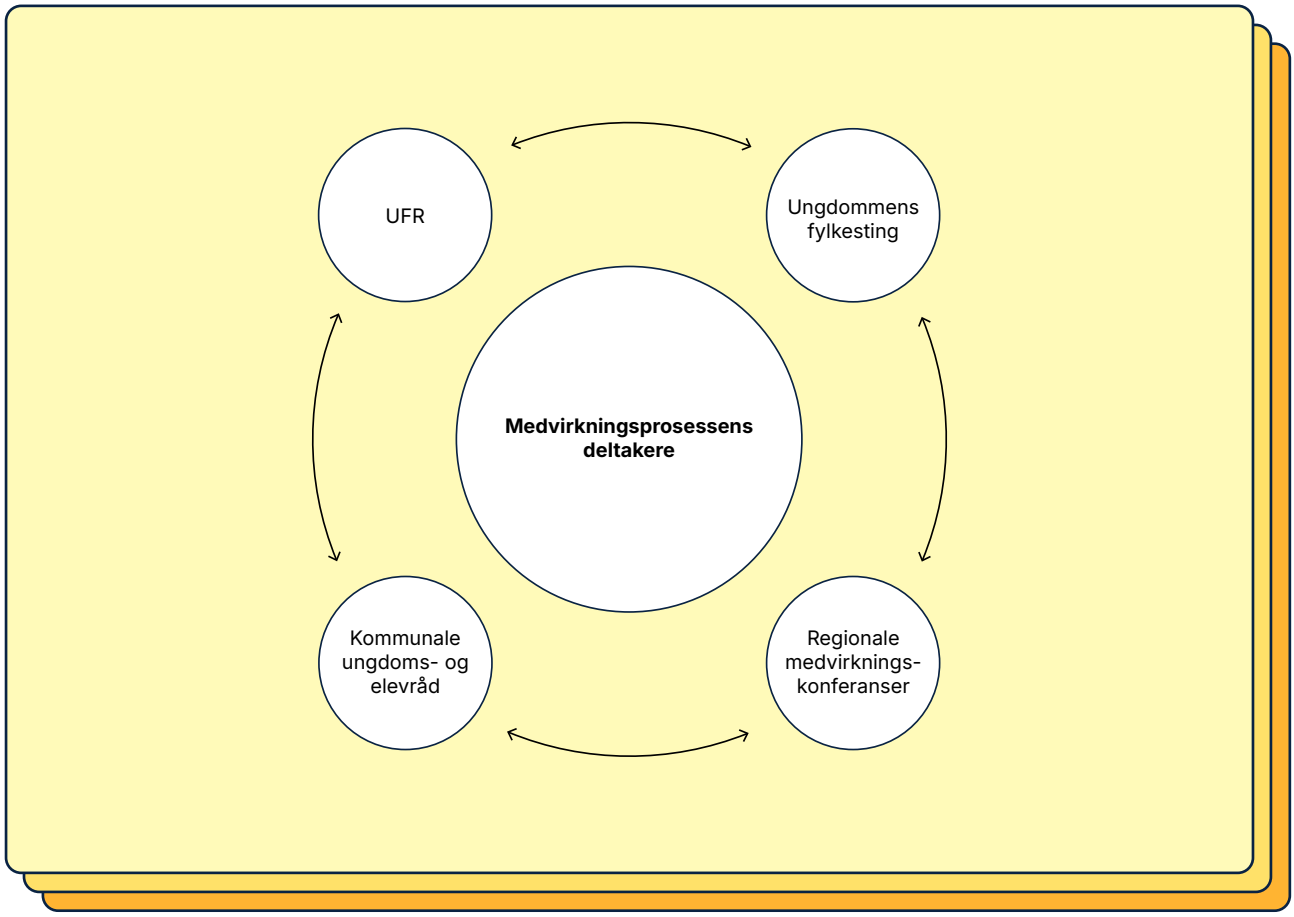
2.4 Datagrunnlag og deltakere i medvirkningsprosessen

Medvirkningen som oppfølging av UngData 2025 ble gjennomført over en lengre periode, fra innspill til arbeidsgruppen høsten 2024 til rapporten sluttføres i mai 2026.

Datagrunnlaget bygger på fire hovedkilder som har vært involvert på ulike måter gjennom hele medvirkningsløpet: Ungdommens fylkesråd (UFR), medvirkningspakker til ungdoms- og elevråd i forkant av regionkonferansene, medvirkningsprosesser under de regionale ungdomskonferansene, samt Ungdommens fylkesting i Buskerud (BUFT) med den påfølgende halvdagskonferansen *Ungdom med hjerte for Buskerud*.

Graden av medvirkning har variert gjennom hele løpet, fra orientering og dialog til lokal og regional involvering. Ungdommens fylkesting i Buskerud (BUFT) har hatt en særlig rolle, med medbestemmelse og beslutningsmyndighet i utforming av rådene, samt innflytelse på program og gjennomføring av halvdagskonferansen. I tillegg har ungdom vært konsultert i analysefasen. Samlet sett representerer dette ulike nivåer av medvirkning, i tråd med forståelser av gradert ungdomsmedvirkning slik den blant annet er beskrevet i Harts medvirkningsstige[5].

Det er viktig å være bevisst at funn fra både spørreundersøkelser og medvirkningsprosesser alltid må forstås i lys av hvem som har deltatt. Resultatene gjenspeiler erfaringer, perspektiver og prioriteringer hos de ungdommene som har vært involvert, og kunne sett annerledes ut dersom andre grupper hadde deltatt.

Figur 2.4: En figur som viser at medvirkningsprosessen omfatter ungdom fra kommunale ungdoms- og elevråd, regionale medvirkningskonferanser, Ungdommens fylkesting og UFR, og dermed er forankret på kommunalt, regionalt og fylkeskommunalt nivå.

5 Roger Hart – Medvirkningsstige: Distriktssenteret – Metode for ungdomsbestemmelse: Metode-for-ungdomsmedbestemmelse-no.pdf

Selv om ungdom som helhet ofte er under-representert i formelle beslutningsprosesser, finnes det også innenfor denne gruppen ungdom som i særlig grad står i fare for å ikke bli hørt. Dette kan gjelde ungdom med svakere tilknytning til skole og fritidsarenaer, minoritetsungdom eller ungdom med sammensatte utfordringer.

Samtidig bør ikke ungdom som deltar gjennom formelle medvirkningsarenaer forstås som en ensartet gruppe. Selv om slike arenaer ofte kan tiltrekke seg ungdom som allerede mestrer skole, organisasjonsliv eller offentlige prosesser, viser innspillene i denne prosessen et bredere erfaringsgrunnlag. Materialet rommer beskrivelser av økonomiske barrierer, utrygge hjemmeforhold, psykisk uhelse, nevrodivergens (ulike kognitive og nevrologiske forskjeller, som for eksempel ADHD og/eller autisme), identitetsrelaterte utfordringer (for eksempel kjønnsidentitet eller flerkulturell bakgrunn), behov for tilrettelegging og begrenset handlingsrom i hverdagen. Det gjør ikke materialet representativt for alle ungdommer, men det viser at deltakerne bringer inn mer sammensatte erfaringer enn en snever forståelse av «ressurssterk ungdom» skulle tilsi.

I materialet kommer dette blant annet til uttrykk gjennom beskrivelser av strukturelle forhold som at kollektivtransport ikke bare er en forutsetning for deltakelse ved å kunne reise *til* noe, men også er en nødvendig mulighet til å kunne reise *fra,* for eksempel når hjemmesituasjonen oppleves krevende.

Samtidig gir UngData, gjennom høy deltakelse og en systematisk og standardisert gjennomføring i skolen, et solid og legitimt kunnskapsgrunnlag om situasjonen for flertallet av ungdom. På tilsvarende måte styrkes legitimiteten i denne medvirkningsprosessen av at de samme hovedfunnene kommer fram på tvers av en bred variasjon i deltakelse, - fra ungdoms- og elevråd på kommunalt nivå til regional deltakelse og BUFT, - samt på tvers av ulike temaer og metoder (se også kap. 3.3).

Medvirkningen knyttet til UngData og denne rapporten bør derfor forstås som et utgangspunkt, snarere enn en avslutning. For å styrke relevansen og treffsikkerheten i videre tiltak, er det viktig at ulike ungdomsgrupper gis mulighet til å delta videre i utvikling, prioritering og oppfølging. En slik kontinuerlig og bredere forankret medvirkning kan bidra til bedre beslutningsgrunnlag og legitimitet i det videre arbeidet [6] .

Regioner i Buskerud
Buskerud består av 18 kommuner, som i regional sammenheng gjerne grupperes i fire kommuneregioner: Drammensregionen, Kongsbergregionen, Ringeriksregionen og Hallingdal. Kommuneregionene fungerer som geografiske samarbeids- og analyseområder, og brukes blant annet i arbeid med regional utvikling, planlegging og dialog mellom fylkeskommunen og kommunene. Drammensregionen omfatter Drammen, Lier og Øvre Eiker. Kongsbergregionen består av Kongsberg, Flesberg, Rollag, Nore og Uvdal og Sigdal. Ringeriksregionen omfatter Ringerike, Hole, Modum og Krødsherad, mens Hallingdal består av Flå, Nesbyen, Gol, Hemsedal, Ål og Hol.

2.4.1 Ungdommens fylkesråd (UFR)

UFR har vært involvert fra en tidlig fase, både før gjennomføringen av UngData, i planleggingen og gjennomføringen av medvirkningsløpet, og i etterkant med analyse og innsiktsarbeid.

Rådet har gitt innspill til hvordan ungdomsmedvirkningen burde organiseres, hvilke temaer som var viktige å løfte, og hvordan arbeidet best kunne gjennomføres i samarbeid med ungdoms- og elevråd i kommunene.

Både nåværende og tidligere medlemmer av UFR har vært jevnlig konsultert i analysearbeidet og har gitt innspill til hvordan ungdommenes innspill og de ni rådene bør tolkes og forstås i rapporten, om de kjenner seg igjen i strukturene, og sammenhengene mellom råd og strukturer.

6 Bakken, Anders: UngData2022. Nasjonale resultater, 2022. NOVA, OsloMet

2.4.2 Medvirkningspakker

Det er vanskelig å anslå det totale antallet ungdommer som har vært direkte involvert i denne delen av prosessen, ettersom medvirkningen ble gjennomført gjennom ungdoms- og elevråd i kommunene.

Til sammen kom det inn 12 svar fordelt på 9 kommuner fra alle 4 regioner. Svarene har fordelt seg slik og har fulgt prosessen videre i medvirkningsløpet:

Kongsbergregionen

- Kongsberg
- Flesberg

Hallingdal

- Gol
- Ål (2 svar)

Drammensregionen

- Lier *(3 svar)*
- Drammen
- Øvre Eiker

Ringeriksregionen

- Ringerike
- Krødsherad

2.4.3 Regionkonferanser

Ungdom ble invitert fra ungdoms- og elevråd, og deltakelsen fordelte seg slik:

Ringeriksregionen
Ringeriksregionen gjennomførte i 2025 en egen medvirkningsworkshop og ungdomskonferanse med tematisk overlapp til regionskonferansene i prosjektet. Selv om regionen derfor ikke deltok i denne delen av medvirkningsopplegget, er perspektivene deres ivaretatt gjennom kunnskapsoverføring fra arbeidet i regionen, samt gjennom deltakelse fra ungdom fra regionen i BUFT og UFR.

For informasjon om hvem som deltok i medvirkning og på konferansen, viser vi til oppsummering etter medvirkningsworkshop og kommende sak på Gi mening https://www.gimening.org/prosjektlogg/.

Kongsbergregionen – 19 deltakere

- Kongsberg: 12
- Rollag: 6
- Nore og Uvdal: 1

Drammensregionen – 23 deltakere

- Drammen: 9
- Lier: 8
- Øvre Eiker: 6

Hallingdal – 27 deltakere

- Gol: 9
- Flå: 7
- Ål: 5
- Nesbyen: 3
- Hol: 3

2.4.4 Ungdommens fylkesting i Buskerud

Ungdommens fylkesting i Buskerud (BUFT) og UngData-konferansen ble avholdt i tilknytning til hverandre. BUFTs deltakere deltok på konferansen som en del av sitt eget program, mens konferansen samtidig ble gjennomført som et selvstendig arrangement åpent for politikere, administrasjon og fagfolk.

Gjennom nettverk for fylkeskommunale ungdomsråd er det vanlig praksis at det deltar observatører fra andre fylker. Disse deltok i medvirkningsprosessen på lik linje med øvrige deltakere.

Det var til sammen 49 deltakere fordelt på følgende kommuner:

- Alver – 2
- Drammen – 10
- Flå – 4
- Hole – 3
- Kongsberg – 3
- Kragerø – 1
- Krødsherad – 2
- Kristiansand – 1 (deltaker er opprinnelig fra Buskerud, men var på tidspunktet i militæret)
- Kviteseid – 1
- Lier – 3
- Modum – 2
- Nesbyen – 5
- Nore og Uvdal – 1
- Ringerike – 2
- Rollag – 2
- Ål – 1
- Kommune ikke oppgitt – 6 (Noen ungdom skriver Buskerud som kommune.)

2.5 Metoder og justeringer

Underveis i arbeidet ble det tydelig at ungdom ikke tenker i sektorinndelte temaer slik UngData-rapportene er strukturert og forvaltningen ofte arbeider. Ungdom beskriver i stedet hvordan sammenhenger på tvers av livsområder som geografi, økonomi og transport påvirker fritid og nærmiljø, som igjen påvirker opplevelse av innenforskap og psykisk helse, og videre påvirker skolehverdag og risiko knyttet til utenforskap og rus.

Denne innsikten førte til at den tematiske inndelingen ble mindre styrende i det videre arbeidet, og at det i stedet ble lagt større vekt på å utforske sammenhenger mellom temaene slik ungdom selv beskrev dem.

Medvirkningsprosessen har som vist hatt en gjennomgående struktur fra lokale innspill til ferdige råd. Et sentralt mål har vært å sikre sammenheng mellom de ulike delene av prosessen, slik at ungdommenes innspill ikke ble stående som enkeltstående bidrag, men fulgte arbeidet gjennom flere ledd. Her har UFR hatt en sentral rolle underveis, både i planlegging, gjennomføring og analyse.

Målet har vært at ungdommene skal kunne kjenne igjen egne erfaringer, prioriteringer og perspektiver i rådene som til slutt ble formulert, selv om de har bidratt på ulike tidspunkt i prosessen. Derfor har det vært viktig å sikre sporbarhet mellom innspillene som kom inn i medvirkningspakkene, konferansene og arbeidet som ble gjort i BUFT i den endelige analysen og framstillingen av rapporten.

Det har vært jevnlig dialog og avklaringer med UFR og deltakere underveis i medvirkningsprosessen og i arbeidet med rapporten. Det har vært viktig for å kontrollere at innspillene er forstått riktig, og at ungdommene kjenner seg igjen i det som presenteres.

2.5.1 Medvirkningspakker i forkant av regionskonferansene

Før sommeren 2025 ble alle ungdomsråd, elevråd ved videregående skoler og ungdomsgrupper invitert til å delta i forkant av fire regionale medvirkningskonferanser. Hensikten var at ungdom selv skulle ha definisjonsmakt over hvilke temaer som var viktigst, og som de ønsket å arbeide videre med i regionene.

Det ble sendt ut et strukturert medvirkningsopplegg bestående av:

- Prosessveileder
- To alternative opplegg (ca. 90 og 30 minutter)
- Dialogskjema
- Presentasjon med gjennomgang av funn og arbeidsoppgaver
- Avstemmingsmateriell
- Digitalt skjema for innsending av svar

Opplegget brukte IDOARRT-modellen. IDOARRT står for *Intention, Desired Outcome, Agenda, Rules, Roles, and Time*, og brukes for å strukturere møter, prosesser og diskusjoner. Modellen skal sikre at deltakerne har felles forståelse av formål, roller, ansvar og rammer.

Etter denne innrammingen brukte ungdommene medvirkningsmateriellet til å prioritere to av fem temaer:

- Helse og trivsel
- Skole
- Fritid
- Nærmiljø
- Rus og risiko

Prioriteringen ble gjennomført ved bruk av IGP, resultatene ble sendt inn digitalt og dannet grunnlaget for valg av temaer på regionskonferansene. I tillegg svarte ungdommene på:

- Hvorfor de prioriterte som de gjorde
- Hva som overrasket dem i funnene
- Hva voksne og politikere bør vite
- Hvordan ungdom ønsker tilbakemelding

Medvirkningspakkene fungerte som et første steg i medvirkningsløpet, der ungdommenes egne prioriteringer la grunnlaget for regionkonferansene og det videre arbeidet.

2.5.2 Regionkonferansene

Det ble gjennomført tre regionkonferanser i Kongsbergregionen, Drammensregionen og Hallingdal.

Dagen kombinerte:

- faglig presentasjon av UngData-funn ved KORUS Sør
- interaktive øvelser
- persona-arbeid
- framtids- og scenariokartlegging
- utforming av konkrete forslag

Arbeidsformen var gjennomgående strukturert etter Individuelt – Gruppe – Plenum (IGP) og utforskende, deltakende metoder.

2.5.3 «Isbrytere» og psykologisk trygghet

Det ble brukt to ulike «isbrytere» for å bli kjent.

Først ble det vist en kollasj med ni sauer med ulike uttrykk. Deltakerne skulle si hva de heter, hvilken kommune de er fra, og hvilken sau de er i dag. Øvelsen senket terskelen for å ta ordet og ga prosesslederne et inntrykk av stemningen i gruppen. Dette gjorde det mulig å tilpasse tempo og opplegg etter gruppens behov.

Deretter gjennomførte vi øvelsen «Ta stilling!», der deltakerne tok stilling til ulike påstander relatert til UngData og temaene for medvirkningen ved å ta et skritt fram. Øvelsen synliggjorde både likheter og forskjeller i erfaringer og bidro til refleksjon rundt tema som transport, ensomhet, inkludering og påvirkning.

Isbryterne er ikke bare oppvarmingsøvelser, men en grunnleggende del av arbeidet med psykologisk trygghet. De gir deltakerne en lavterskel inngang til å ta ordet og gjør det lettere å delta i videre gruppearbeid. I tillegg gir det prosesslederen mulighet til å justere tempo og form etter gruppens behov

Sukkerbiter
En av metodene vi brukte under BUFT for å bygge opp under psykologisk trygghet er de såkalte «sukkerbitene». Deltagerne skrev navnene sine på hver sin konvolutt som ble hengt opp på en vegg i lokalet. I løpet av samlingen skrev ungdommene korte, hyggelige tilbakemeldinger til hverandre, for eksempel knyttet til samarbeid, presentasjoner, inkludering eller andre positive egenskaper de la merke til hos hverandre.

For å bidra til at alle opplevde å bli sett og inkludert, var det en felles regel at deltagerne først skulle skrive til alle i sin egen region før de eventuelt skrev til deltagere fra andre regioner. Ungdommens fylkesråd skrev til alle deltagerne under Ungdommens fylkesting.

Tiltaket hadde som hensikt å bidra til trygghet, tilhørighet og en positiv deltagerkultur. Det skulle også bidra til at deltagerne møtte hverandre med anerkjennelse fremfor kritikk, og aktivt så etter positive egenskaper og bidrag hos hverandre.

Foto: Spotlight Media UB

2.5.4 Persona

Ungdommene utviklet fiktive personaer, det vil si en tenkt ungdom fra sin hjemplass, og ga personen navn, alder og bakgrunn. Med utgangspunkt i dette beskrev de:

- hvordan personen har det inni seg, og hva hen trenger for å ha det bra
- hvordan personen har det rundt seg og i sitt nærmiljø
- hva som påvirker situasjonen, både positivt og negativt

Bruk av persona utviklet i fellesskap gjør det mulig å nærme seg sensitive spørsmål uten at noen må utlevere seg personlig. Personaen blir dermed en kollektiv representasjon av gruppens erfaringer, observasjoner og refleksjoner.

2.5.5 Framtids-/ scenariokartlegging

I denne oppgaven arbeidet ungdommene med hvilke tiltak personaen trengte for å få det bedre, og hvilke konsekvenser tiltakene kunne få.

De kunne enten fylle ut et skjema med følgende spørsmål:

- hva er nå-situasjonen
- hva skjer dersom ingenting endres
- hvilke tiltak kan gjøre en forskjell
- hvilke endringer kan tiltakene føre til

Alternativt kunne de bruke et tankekart. Her tok gruppene utgangspunkt i egne forslag til tiltak og arbeidet med «5x hvorfor» på begge sider: Hva de tenkte ville skje dersom tiltaket ble gjennomført, og ville skje dersom ingenting ble gjort?

Metoden bidro til å synliggjøre hvilke forhold ungdom selv oppfatter som *rotårsaker* i en problemstilling, og hvordan de resonnerer rundt årsak og konsekvens.

2.5.6 Forslag til sak

Til slutt valgte gruppene ut ett forslag til tiltak de mente kommunen burde prioritere, og fylte ut en forenklet saksmal før de la fram funnene sine i plenum. Under regionskonferansene leverte hver gruppe to forslag til saker basert på de forhåndsvalgte temaene for regionen. Under BUFT var det ingen begrensning på antall forslag, og ungdommene kunne også sende inn hjertesaker individuelt.

Saksmalen inneholdt:

- navn på saken
- hva saken handler om
- bakgrunn for saken / hva problemet er
- hva de foreslår
- hvorfor dette er viktig å ta tak i først
- hva de håper skal skje

Hensikten med saksmalen var å sikre at forslagene inneholdt både problemforståelse, tiltak og ønsket effekt. Dette viste seg å være en god og viktig fremgangsmåte, fordi ungdommene fikk tydeligere rammer for å konkretisere forslagene sine, samtidig som intensjonen bak forslaget kom tydelig fram.

Et eksempel på hvorfor det er viktig å forstå intensjonen til et forslag oppstod da en gruppe fra Hallingdal foreslo å senke den kriminelle lavalderen til 11 år.

Ved gjennomgang av saksmalen og presentasjonen i plenum kom det tydelig fram at forslaget hverken handlet om de ønsket å faktisk straffe barn eller strengere straff. Derimot uttrykte gruppen bekymring for barn involvert i alvorlig kriminalitet, og ønsket både mer og tidligere hjelp og involvering fra barnevern og trygge voksne, og tiltak rettet mot barn og psykisk helse.

2.5.7 Ungdommens fylkesting (BUFT)

Ungdommens fylkesting i Buskerud (BUFT) ble arrangert 25.–27. oktober 2025 med representanter fra ungdoms- og elevråd i hele fylket.

BUFT er partipolitisk uavhengig og bidrar til ungdomsdemokratiet i fylket gjennom politisk skolering, valg til Ungdommens fylkesråd og medvirkning i saker som angår ungdom.

På BUFT ble arbeidsformen fra regionskonferansene videreført, med noen justeringer:

- ungdommenes egne hjertesaker
- persona-arbeid på tvers av temaene
- framtids- og scenariokartlegging
- mulighet for både gruppeforslag og individuelle forslag

En redaksjonskomite sammensatt av representanter fra UFR og BUFT samlet alle forslag, både fra regionskonferansene og fra BUFT, og formulerte på bakgrunn av dette ni råd til politikere og administrasjon. Rådene har fått tittelen *Ungdom i hjertet av Buskerud*, i tråd med fylkets planstrategi *Med hjerte for Buskerud*.

2.5.8 Halvdagskonferansen

Halvdagskonferansen *UngData 2025: Ungdom med hjerte for Buskerud* var et samarbeid mellom Buskerud fylkeskommune og UFR. Her deltok BUFT sammen med politikere og administrasjon fra Buskerud fylkeskommune, samt ordførere, kommunedirektører og fagpersoner fra kommunene i fylket.

Konferansen ble ledet av Merjem Duderija, daværende leder av UFR, med Lukas Øiamo som konferansier.

Ungdomsrepresentantene Ajla Duric og Theodor Vik Thorkildsen presenterte medvirkningen og de ni rådene. Rådene ble deretter overlevert til fylkesordføreren og fylkesdirektøren for samfunn, plan og tannhelse, som med det synliggjorde at både politikk og administrasjon har et felles ansvar for oppfølgingen.

Konferansen ble avsluttet med en paneldebatt med de to ungdomsrepresentantene, fylkesdirektør for samfunn, plan og tannhelse Hilde Reine, ombud for barn og unge Bodil Houg og folkehelsekoordinator i Kongsberg Hanne Embretsen Strand.

2.6 Dokumentasjon og analyse

Alle innspill er enten gitt digitalt eller digitalisert i etterkant av regionkonferansene og BUFT.

Under medvirkningskonferansene og BUFT ble det brukt lytteposter for å sikre at vi forstår konteksten ungdommene operer i, og at analysen ikke bare bygger på enkeltutsagn eller det skriftlige materialet. At noen temaer ble prioritert høyere enn andre, betyr ikke at de øvrige temaene var uviktige for ungdommene. Disse nyansene er viktige for å forstå både innspillene og rådene som senere ble formulert.

AI er brukt som støtteverktøy i deler av transkriberingen, i grovsortering av større mengder innspill og innledende systematisering. Rapporten er skrevet av prosessleder. AI har vært brukt til å gjennomgå og strukturere tekstmateriale, identifisere gjentakelser mellom kapitler og støtte språklig oppstramming.

Alle vurderinger, prioriteringer og formuleringer er gjennomgått, redigert og kvalitetssikret av prosessleder i samarbeid med ungdom som har deltatt i prosessen og fagrådgivere i administrasjonen.

2.6.1 Film og fotodokumentasjon av Spotlight Media UB

Elever fra programområdet medier og kommunikasjon ved Åssiden videregående skole har bidratt med foto, film og visuell dokumentasjon. Dette regnes også som en del av medvirkningen, fordi det ungdom selv har bidratt til hvordan arbeidet dokumenteres og presenteres.

3 Funn fra medvirkningen: Hvordan ungdom forstår sin egen hverdag

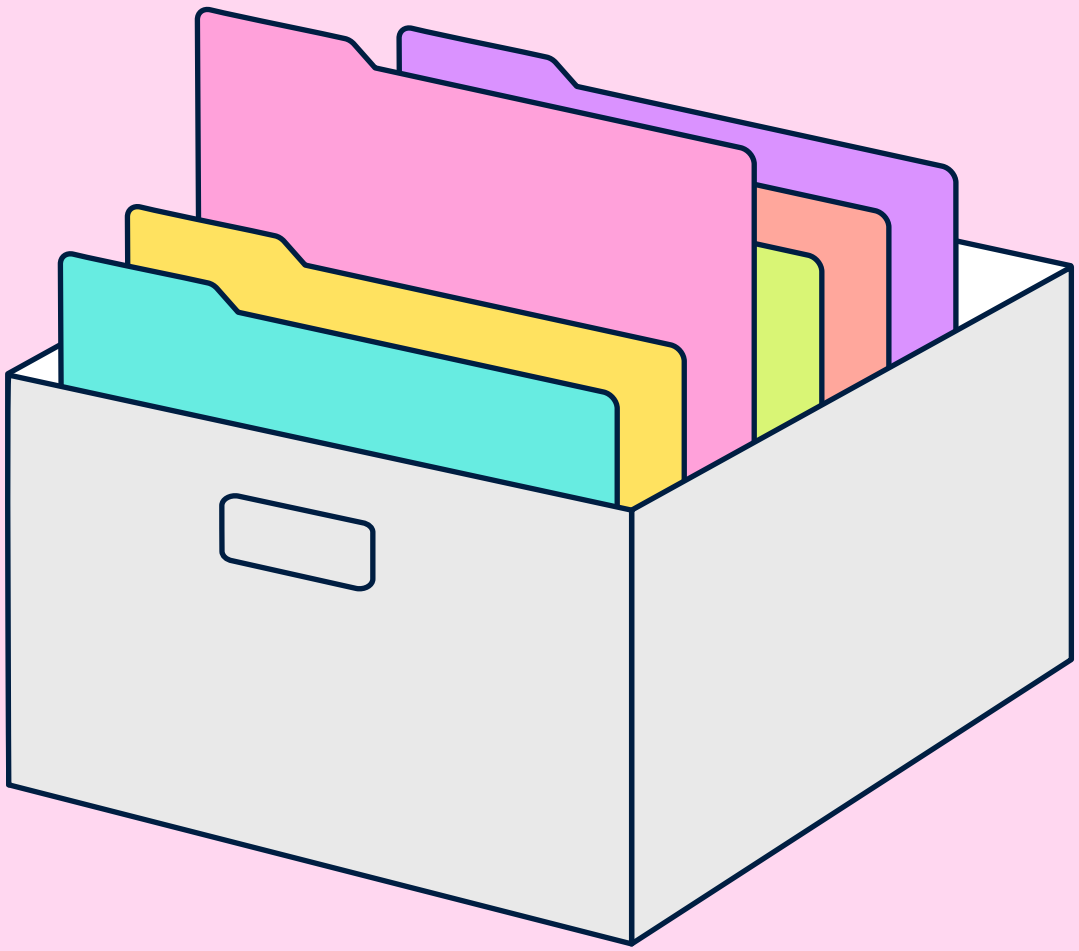

Foto: Spotlight Media UB

3.1 Hvordan funnene presenteres

Som vist i metodedelen bygger medvirknings-prosessen på innspill fra mange ungdommer i ulike deler av fylket, og fra flere deler av prosessen. Arbeidsformene har også variert: Noen deler var strukturert rundt bestemte tema, mens andre ga ungdom større frihet til å utforske egne hjertesaker og sammenhenger.

Analysen bygger både på skriftlige innspill fra medvirkningspakker, gruppearbeid og saksforslag, og på muntlige innspill som kom fram i framlegg, diskusjoner og lytteposter under regionkonferansene og BUFT. Når muntlige innspill brukes i analysen, presenteres de som ungdommenes egne beskrivelser og erfaringer.

Vanligvis kunne det vært naturlig å presentere funnene etter enten prosessdel eller geografi. Likevel går de samme mønstrene igjen på tvers av arenaer, regioner og arbeidsformer: Ungdom peker på mange av de samme strukturene i hverdagen sin. Det er derfor naturlig å presentere funnene under ett.

Når ungdom fra ulike regioner, i ulike deler av prosessen og gjennom ulike arbeidsformer beskriver de samme sammenhengene, tyder det på at dette ikke bare er enkeltfortellinger, men erfaringer som deles av mange. Dette styrker også de ni rådene som ble formulert under BUFT. Ungdom vi har rådført oss med underveis i arbeidet, sier også at de kjenner igjen egne innspill i rådene som ble presentert på konferansen.

Der det er relevant, løftes også rådene som særlig hører til hvert tema fram direkte i analysen. Dette er gjort for å synliggjøre koblingen mellom ungdommenes beskrivelser av hverdagen og de forslagene de selv fremmer til løsninger.

3.2 Hovedfunn: Ungdom peker på et strukturelt økosystem

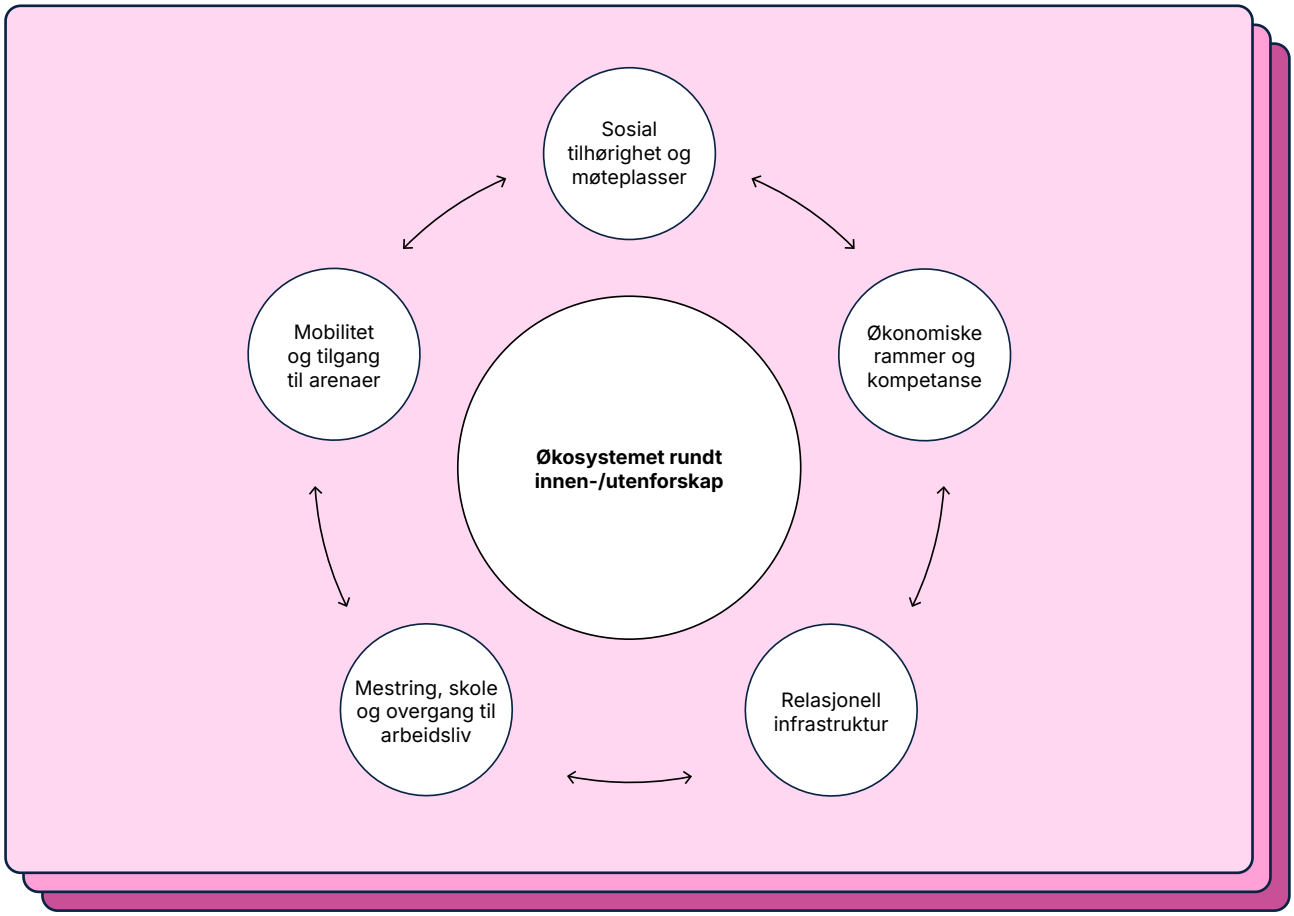
Et gjennomgående trekk i hele medvirkningsprosessen er at ungdom i liten grad beskriver utfordringer som individuelle problemer.

Der UngData-rapportene er strukturert tematisk, tenker ungdom mer helhetlig og beskriver hvordan ulike deler av hverdagslivet griper inn i hverandre.

Geografi, transport, økonomi, møteplasser og tilgang til voksne påvirker muligheten til å delta i sosiale fellesskap og fritidsaktiviteter, og ungdom kobler dette videre til psykisk helse, trivsel, skolehverdag og risiko for utenforskap.

Dette kom særlig tydelig fram i persona- og scenariokartleggingen på regionskonferansene og BUFT. Her utviklet ungdom fiktive personer og beskrev hvordan situasjonen deres kan utvikle seg dersom ingenting endres, og hvilke tiltak som kan gjøre en forskjell. Arbeidet viste en tydelig forståelse av årsaker og sammenhenger, og et systemperspektiv snarere enn et individfokus. Denne strukturelle forståelsen kommer til uttrykk på tvers av både metoder, regioner, deltakergrupper og sektorinndelte tema, og danner til sammen det som kan forstås som et strukturelt økosystem for innenforskap eller utenforskap.

Medvirkning går også igjen i mange av ungdommenes innspill. I denne analysen forstås dette likevel ikke som et eget strukturelt system, men heller som et gjennomgående prinsipp for hvordan ungdom kan påvirke utviklingen av de øvrige strukturene.

Figur 3.2: Et diagram med fem sirkler som representerer temaene mobilitet og tilgang til arenaer, sosial tilhørighet og møteplasser, økonomiske rammer og kompetanse, relasjonell infrastruktur, samt mestring, skole og overgang til arbeidsliv. Sirklene peker til hverandre og viser hvordan temaene påvirker hverandre og må forstås i sammenheng. Figuren illustrerer ungdommenes helhetlige forståelse av strukturelle forhold som samlet kan fremme eller hindre innenforskap.

3.3 Metodeuavhengig strukturell forståelse

Medvirkningspakkene og regionkonferansene var i utgangspunktet strukturert rundt fem hovedområder. Etter regionkonferansene tok vi bort den tematiske innfallsvinkelen til medvirkningsprosessen under BUFT, og ungdommene arbeidet mer åpent med sine hjertesaker og sammenhenger under hovedspørsmålet: Hvordan er ungdoms liv i Buskerud, og hva skal til for å gjøre det bedre?

Til tross for denne forskjellen i metodisk ramme kom de samme hovedmønstrene fram. Ungdom beskrev fortsatt strukturelle forhold og sammenhenger fremfor individuelle forklaringer. Kollektivtransport ble igjen løftet fram som en forutsetning for deltakelse, behovet for trygge voksne og relasjonell støtte gikk igjen, og sammenhenger mellom fritid, økonomi, psykisk helse og skole ble tydeliggjort.

Når vi sammenligner funnene fra denne medvirkningsprosessen med funn fra medvirkningsprosessen på Ringerike, ser vi at flere av de samme temaene og utfordringsbildene går igjen. Samtidig er det viktig å understreke at funnene fra Ringerike i mindre grad er utdypet med innsikt direkte fra ungdommene i prosessen. Det innebærer at vi bør være varsomme med å trekke bastante slutninger om at ungdommene der peker på de samme underliggende strukturene. Likevel peker funnene i begge prosesser i en sammenfallende retning, og kan samlet sett gi indikasjoner på felles utfordringer slik ungdom opplever dem.

Samlet kan de gjennomgående strukturene i materialet oppsummeres slik:

System	Tema	Hva ungdom beskriver
Mobilitet og tilgang til arenaer	Transport, økonomi, tilgang til aktiviteter	Kan jeg delta i samfunnet?
Sosial tilhørighet og møteplasser	Voksne, møteplasser, fritidsarenaer	Finnes det voksne og hjelp?
Økonomiske rammer og kompetanse	Personlig økonomi, kostnader ved fritid og aktiviteter	Har jeg råd til å delta? Vet jeg hvordan jeg bør håndtere penger?
Relasjonell infrastruktur	Helse, hjelpetjenester, samarbeid mellom tjenester	Finnes det voksne og hjelp når noe er vanskelig?
Mestring i skole og overgang til arbeidsliv	Skole, arbeid, kompetanse, mentorordninger, alternative arenaer	Får jeg en vei videre – og en ny sjanse hvis noe går galt?

Figur 3.3: Metodeuavhengig strukturell forståelse.

3.4 Regionale nyanser

Selv om hovedbildet er likt på tvers av regionene, finnes det enkelte nyanser i hva ungdommene legger mest vekt på. Noen steder løftes transport sterkere frem, andre steder fritidstilbud eller medvirkningskanaler.

Likevel er hovedbildet gjennomgående likt. Det er ikke identifisert vesentlige tematiske eller strukturelle forskjeller mellom regionene. I likhet med de kvantitative resultatene fra UngData viser også den kvalitative medvirkningen et relativt samstemt bilde på tvers av geografi. Funnene presenteres derfor samlet, med enkelte nyanser der det er relevant.

Foto: Spotlight Media UB

3.5 Gjennomgående strukturelle forhold i ungdoms hverdagsliv

På tvers av materialet peker ungdom på flere strukturelle forhold som påvirker deltakelse og tilhørighet i hverdagen.

I analysen fremtrer særlig seks områder som sentrale, der de første fem forstås som fem ulike strukturelle systemer, mens deltakelse og medvirkning virker som et gjennomgående prinsipp i alle de fem systemene.

- mobilitet og tilgang til arenaer
- sosial tilhørighet og møteplasser
- økonomiske rammer og kompetanse
- relasjonell infrastruktur
- mestring, skole og overgang til arbeidsliv
- deltagelse og medvirkning

De følgende delkapitlene utdyper hvordan ungdom beskriver disse forholdene og hvilke sammenhenger de ser mellom dem.

3.5.1 Mobilitet og tilgang til arenaer

Transport, særlig kollektivtransport, beskrives som en forutsetning for deltakelse.
Et stort flertall av ungdommene peker på at mangelfullt kollektivtilbud kan føre til utenforskap, redusert deltakelse i fritidsaktiviteter og sosiale fellesskap, og i flere tilfeller også påvirke skolehverdag og psykisk helse.

For flere fremstår bussen som en livline, ikke bare et transportmiddel. Noen trenger buss for å komme seg til og fra fritidsaktiviteter, mens andre beskriver at bussen kan være avgjørende når avstandene er store eller hjemmesituasjonen gjør det vanskelig å komme seg ut.

I et av saksforslagene fra BUFT ble problemet oppsummert slik: «Lite transport → utenforskap og ensomhet, mindre fritidsmuligheter.» Gruppen begrunnet forslaget med at bedre transport kan gi «bedre fysisk og psykisk helse», «mer ungdom ute» og «større og sterkere fellesskap».

I diskusjonene beskrives transport også som en strukturell ramme for hverdagslivet. I muntlige innlegg under både regionskonferansen i Kongsberg og under BUFT beskrev flere ungdommer at tilbudet ofte oppleves som mer tilpasset voksnes reisemønstre enn ungdoms behov for å delta i fritidsaktiviteter og møteplasser. Når avstander er store og kollektivtilbudet begrenset, kan det bli vanskelig å delta på aktiviteter, besøke venner eller komme seg til møteplasser eller jobb etter skoletid.

Særlig i Kongsbergregionen og Hallingdal ble kollektivtransport løftet høyt, og der konsekvensene for ungdom synes størst. Samtidig ser vi tydelig de samme koblingene også i Ringeriksregionen og Drammensregionen.

> **«Vi ønsker mer kollektiv der det er behov for det og på riktig tidspunkt på døgnet, ikke bare på dagtid. Problemet er at man ofte blir stuck på et sted og må vente i flere timer!»**
>
> *Saksforslag: Bedre kollektiv, Hallingdal.*

Sitatet viser hvordan transport ikke bare handler om avstand, men om tidspunkt, venting og muligheten til å delta i hverdagslivet.

Råd som særlig hører til her

Råd 1: Prioritere ressurser til kollektiv-transport i handlingsplanen og rette det mot barn og unges behov slik at vi ikke begrenses av mangel på tilbud.

3.5.2 Sosial tilhørighet og møteplasser

Ungdom beskriver sosial tilhørighet som en sentral del av innenforskap. I mange av eksemplene som ble utviklet gjennom persona- og scenariokartleggingen, fremstår dårligere selvbilde og psykisk uhelse som et mulig utfall når strukturelle forhold i hverdagen ikke fungerer. Eksempelet under er en transkripsjon fra en scenariokartlegging, men oppgir ikke hvilken gruppe eller region innspillet stammer fra.

Nå: Han kommer seg ikke på trening.

Hvis alt forblir som det er:

- Han blir dårligere i volleyball av å ikke møte opp på trening
- Blir veldig usikker på seg selv

Hvis tiltaket gjennomføres:

- Han kommer seg på trening og holder vollyballskillsa sine oppe
- Han får bedre selvfølelse og selvtillit

Eksempelet er likevel brukt som illustrasjon på et mønster som også fremkommer i øvrig materiale.

Eksempelet illustrerer et mønster som går igjen i materialet. I historiene ungdom utvikler, kobles ensomhet til forhold som manglende transport, få møteplasser, økonomiske barrierer og fravær av trygge voksne. Når slike forhold svikter, beskriver ungdom hvordan de kan bli stående utenfor sosiale fellesskap, få færre venner og oppleve økende grad av ensomhet og isolasjon.

I flere av scenarioene skisserer ungdom hvordan de mener isolasjon kan utvikle seg videre over tid dersom ingenting endres. I dette materialet beskrives ensomhet som noe som kan henge sammen med psykiske plager, rusbruk eller frafall fra skole. Samtidig beskrives fellesskap, fritidsaktiviteter og gode relasjoner som faktorer som kan bryte slike utviklingsløp. Under følger ett eksempel fra et av tankekartene fra gruppearbeid under BUFT, og viser hvordan de selv beskrev mulige utviklingsløp dersom forhold i hverdagen ikke endres:

Hvis alt forblir som det er:
Rusmisbruker, ensom, psykiske lidelser, faller ut/dropper ut av skolen, ender opp på NAV, selvmordstanker, dårlig søvn og helse, råner og kriminell

Ensomhet: Dårlig forhold til familie og venner, psykiske plager, vanskelig å føle tilhørighet

Tiltak: Godt fellesskap hvor han blir akseptert, trygge voksne, hjelp på skolen og fra helsesykepleier

Resultat: Bidrar til samfunnet, lever et godt liv, godt selvbilde

Ungdommenes beskrivelser tyder derfor på at ensomhet i stor grad forstås som et resultat av strukturelle forhold i nærmiljøet. Sosial tilhørighet framstår ikke primært som et individuelt spørsmål, men som noe som påvirkes av tilgang til transport, møteplasser, økonomiske muligheter og voksne som er til stede.

Råd som særlig hører til her

Råd 3: Skape tilrettelagte og inkluderende møteplasser slik at barn og unges sosiale behov blir dekket også utenfor skolen.

Råd 6: Bedre kommunikasjonen om hvilke helse- og fritidstilbud som eksisterer i nærmiljøene, slik at flere blant utsatte grupper tar de i bruk og lokale aktører blir bevisste på hverandre.

Foto: Spotlight Media UB

3.5.3 Økonomiske barrierer og økonomisk kompetanse

Økonomiske forhold trekkes fram som en viktig barriere for deltakelse i fritidsaktiviteter. Familiens økonomi, og ungdoms avhengighet til at foreldre har bil, tid og mulighet til å kjøre dem til aktiviteter og møteplasser, kan bidra til å forsterke forskjeller mellom ungdom. Dårlig økonomi kan være en barriere for deltakelse og tilhørighet,- og dermed for opplevelsen av innenforskap, men også for dårligere psykisk helse, noe som understøttes i Den nasjonale folkehelseundersøkelsen 2025[1].

Videre peker ungdom på behov for billige, åpne og trygge møteplasser og tilgang til billig og sunn mat i kantinene.

> **«Billigere, bedre og sunnere mat i kantina effektiviserer læringen. Det koster for mye og er ikke sunt nok. Ikke alle får frokost hjemme og ikke alle har råd til å kjøpe i kantina. Hvis det blir lavere priser får alle råd, og flere vil bruke det, flere fullfører skoledagen med full mage, det blir bedre læring og miljø i klassen, mindre stress på morgenen, flere muligheter i livet. Å spise sunnere fører til positiv effekt på alle aspekt i livet.»**
>
> *Saksforslag: Billigere kantine, Kongsbergregionen*

Disse forholdene beskrives som viktige for læring, helse og trivsel i hverdagen. Flere peker samtidig på at slike tiltak kan bidra til å forebygge utenforskap og styrke tilhørigheten til nærmiljøet.

> **«Politikerne må også vite at det er mange familier som har dårlig råd og det er mange ungdommer som ikke kan drive med aktiviteten sin fordi den koster for mye. Ikke alle aktiviteter har støtteordninger. Feks showskolen. hvor «alle» går.»**
>
> *Sitat fra «medvirkningspakkene», Ringerike*

Samtidig handler økonomi i ungdommenes innspill ikke bare om familiens økonomiske rammer, men også om kunnskap, påvirkning og egne valg.

De viser til at økonomiske råd og investeringstips i økende grad formidles gjennom venner og i sosiale medier. Slik ungdom beskriver det kan slike råd være knyttet til idealer om rask økonomisk gevinst, status og økonomisk uavhengighet. Selv om ungdommene ikke alltid beskriver dette i eksplisitt politiske eller kulturelle begreper, peker flere på at slike miljøer kan bidra til økonomisk risikoadferd, for eksempel gjennom spekulasjon, gambling eller urealistiske forventninger til raske inntekter.

Hva er saken/hva handler det om?:
Mange ungdommer tror det lønner seg økonomisk å drive med gambling. Det er veldig lett å begynne når venner driver med det eller ser raske penger i sosiale medier.

Hva foreslår dere? Hva er deres viktigste forslag eller tiltak?
At økonomi blir mer integrert i grunnskole og mulighet for fordypelse.

Hva håper dere skjer? Hvordan tror dere at dette vil hjelpe ungdom?
Det vil gjøre at ungdom får bedre pengevaner, mindre gambling, ikke gjelds-problemer, tidligere sparing, smartere kjøp, mindre sløsing og generelt bedre valg.

Råd som særlig hører til her

Råd 6: Bedre kommunikasjonen om hvilke helse- og fritidstilbud som eksisterer i nærmiljøene, slik at flere blant utsatte grupper tar de i bruk og lokale aktører blir bevisste på hverandre.

Råd 7: Gi ungdom bedre kunnskap om personlig økonomi, slik at de lærer viktigheten av sparing og unngår dårlige vaner som gambling og uansvarlig pengebruk.

1 Den nasjonale folkehelseundersøkelsen 2025: Fremgangsmåte og utvalgte resultater - FHI

3.5.4 Relasjonell infrastruktur: Forebygging og oppfølging

Ungdom etterspør flere tilgjengelige og trygge voksne, både i skolen og i nærmiljøet. De peker på behov for voksentetthet, stabilitet og samarbeid mellom ulike tjenester, og betydningen av tilgang til ulike helsetjenester.

Ungdom løfter fram tilgang til foreldre, lærere, helsesykepleiere, rådgivere, psykologer, hjelpetelefoner, BUP og NAV som viktig, men også der det kan være utfordringer med å bli møtt og forstått på ungdommenes premisser.

På tvers av materialet beskriver ungdom at det i mange tilfeller er vanskelig å få hjelp, riktig hjelp, eller hjelp i det hele tatt. Ofte er det lange ventetider både hos BUP og på hjelpetelefoner, flere grupper påpekte under framleggene at mange er kun åpne på dagtid mens ungdommene er på skolen.

En gruppe beskrev en opplevelse av at hjelpe-tilbudene i større grad er innrettet mot akutte eller alvorlige situasjoner, og at oppfølgingen faller bort når ungdom ikke lenger vurderes som «syke nok», selv om behovet for støtte fortsatt er til stede. Ungdommene beskrev dette som en situasjon der man må «vente til de blir dårlige nok på nytt» før man igjen kan få et tilbud om hjelp.

> **«Man må slite mye for å få hjelp i Norge.»**
>
> *Sitat fra fremtids- og scenariokartleggingen, BUFT*

> **«Når man har alt for mye luft i en ballong sprekker den til slutt. Derfor ønsker vi: Åpen helsestasjon for ungdom, hemme machokultur – holdning til å spørre om hjelp, ærlige voksne, noen å snakke med(...)»**
>
> *Sitat fra fremtids- og scenariokartleggingen, BUFT*

Gjennomgående etterlyses det voksne som ser ungdommene, som kan hjelpe og støtte dem der de er, og som er tilgjengelige på de stedene og tidspunktene ungdom trenger dem. En gruppe sier for eksempel i sitt saksframlegg at det er «(...)problemer ved tilrettelegging ved forskjellige instanser i samfunnet,», mens en annen pekte på behov for færre elever per klasserom i sin scenariokartlegging. Slik de beskrev det, ville dette gjøre det lettere for lærere å se den enkelte elev, gi tettere oppfølging og dermed redusere risikoen for utenforskap.

Samlet tyder innspillene på at forebygging i stor grad forstås som noe som skjer gjennom relasjoner, tilstedeværelse og aktivitetstilbud.

Det betyr ikke at ungdom avviser informasjonstiltak. De etterlyser også mer og bedre kunnskap både til ungdom og foreldre, men kunnskapen må formidles på en måte som oppleves relevant, troverdig og mulig å snakke om.

Ungdom beskriver hvordan fravær av voksne og manglende oppfølging kan bidra til utenforskap, og at møteplasser som er trygge på dagtid blir utrygge når de voksne ikke lenger er til stede.

> **«Helsesykepleiere må være ute blant og fange opp problemer som elever selv kanskje ikke veit at de har, og dermed selv ikke ville oppsøkt hjelp for.»**
>
> *Sitat fra saksforslag, BUFT*

> **«Politikerne og voksne bør vite at steder som skateparken og skolegårdene forandres når barnefamiliene forsvinner og de ber om at voksne «tar tilbake områdene» og gjør de trygge.»**
>
> *Sitat fra «medvirkningspakkene», Ringerike*

I flere av innspillene etterspør ungdom også mer kunnskap og åpen dialog om tema som psykisk helse, rus og sosiale medier. Samtidig uttrykkes det et tydelig ønske om at slik

kunnskap formidles på en måte som oppleves relevant og troverdig for ungdom. Flere grupper peker på at forebygging bør baseres på dialog og forståelse, fremfor ensidig informasjon eller skremselsbaserte kampanjer. Ungdom etterlyser voksne som både har kunnskap om utfordringene de møter, og som er villige til å snakke åpent om dem.

> **«Både ungdom og foreldre trenger nyttig og mer info om rus som foregår i nærmiljøene og generelt rundt oss. Det er for mye stigma rundt det, og noen skremmer foreldre så mye at de tar fra oss privatlivet. Vi skjønner det. De er redde. Men det blir tatt tak i på feil måte, og de snakker ikke med oss, og om de snakker med oss så hører de ikke på oss. Det er et viktig tema.»**
>
> *Sitat fremlegg fra Hallingdalsregionen.*

Dette tyder på at forebygging for ungdom i stor grad forstås som relasjonelt arbeid, der kunnskap, tillit og tilgjengelighet må ses i sammenheng.

Råd som særlig hører til her

Råd 4: Utvide skolehelsetilbudet ved å ansette flere helsesykepleiere, slik at det blir tilgjengelig for lærlinger og elever uten at det anses som fravær fra undervisningen.

Råd 5: Fylkeskommunen skal satse på at de ulike helsetilbudene skal ha et tettere og mer koordinert samarbeid slik at man kan avlaste hverandre og senke ventetiden.

Råd 8: Forebygge rus og kriminalitet blant ungdom ved å styrke tilstedeværelsen av trygge voksne og gi tydelig informasjon om konsekvensene av risikofylt atferd.

Råd 9: Satse på mentorordninger og arenaer som gir en utvei til unge som allerede har havnet i kriminelle miljøer, som for eksempel BevisstUng.

3.5.5 Mestring, skole og overgang til arbeidsliv

Flere grupper peker på behovet for en skolehverdag som oppleves mer relevant for livet etter skolen. I diskusjonene trekkes særlig overgangen mellom skole og arbeidsliv frem.

> **«Alle ungdommer tilbringer tid på skolen. Det er deres fulltidsjobb. Det er der ting kanskje kan gå galt først, der man for første gang blir skikkelig utfordret. Skolen kan også være det stedet der man får venner, møter venner og kan oppleve mestring. Det kan være dagens «høydepunkt» når du møter noen i gangen som sier «hei» til deg. Hvis man ikke har det bra på skolen så er det ingenting som er bra.»**
>
> *Sitat, medvirkningspakken - UFR*

Ungdom løfter også frem alternative undervisningsformer som kan styrke motivasjon og deltakelse i skolen. Flere etterspør mer variert undervisning og flere praktiske oppgaver. Samtidig uttrykkes et ønske om at lærere i større grad får tillit og handlingsrom til å tilpasse og tilrettelegge undervisningen til elevgruppen og de enkeltelevene som har behov for det.

Ungdom etterspør mer opplæring i praktiske sider ved arbeidslivet, som hvordan man skriver CV og søker jobb. De foreslår at arbeidsgivere i større grad inviteres inn i skolen for å presentere ulike yrker og muligheter. Målet er ikke bare informasjon, men å gi ungdom en tydeligere opplevelse av retning, mestring og nytte.

I flere av innspillene beskrives dette også som en del av elevenes selvbilde. Å få prøve seg i praktiske oppgaver eller møte arbeidslivet tidligere kan bidra til at flere opplever at de mestrer noe og har noe å bidra med.

Flere fremhever hvordan arbeid og læreplass ikke bare er en økonomisk aktivitet, men en viktig kilde til identitet, mestring og sosial tilhørighet. Muligheten til å bidra, tjene egne penger og være del av et arbeidsfellesskap beskrives som

noe som kan styrke identitet, selvfølelse og motivasjon. Arbeid og læreplass framstår også som viktige sosiale arenaer.

> «Skole er viktig for mange – og på ÅI VGS er spesielt praktiske fag, praksisplass og læreplass viktig. Mange unge i Hallingdal liker å jobbe, og liker å tjene penger. Å mestre et yrke og å inneha ferdigheter som er samfunnsmessig og økonomisk av verdi bidrar til en god selvfølelse, godt selvbilde og økt generell trivsel.»
>
> *Sitat, medvirkningspakkene - Elevrådsstyret ÅI VGS*

Ungdommenes innspill tyder dermed på at både skole, fritid og arbeid må forstås som sentrale fellesskapsarenaer i ungdoms liv, og at tilgang til slike arenaer kan være avgjørende for opplevelsen av innenforskap.

> «Politikerne må gjøre det mer attraktivt for arbeidsgiverne å ansette yngre folk. Vi trenger å lære mer om arbeidslivet på skolen, være mer i praksis, og det må bli mer samarbeid mellom skoler og arbeidsgivere. Det er viktig fordi ungdom kan få mer livsglede, for eksempel kanskje de endelig kan være med på byturer med venner, eller de takler de faktiske (ord utydelig i transkripsjonen) noe i livet, og føle at man hjelper samfunnet.»
>
> *Sitat fra saksframlegg, BUFT*

Samlet peker disse innspillene mot et behov for mer fleksibilitet og tilpasning i både skole og overgangen til arbeidsliv. Ungdom beskriver hvordan undervisning, motivasjon og muligheten til å oppleve mestring henger tett sammen, og hvordan manglende mestring i deres egne beskrivelser kan henge sammen med frafall, sosial isolasjon og økt sårbarhet for å havne i belastede miljøer.

Råd som særlig hører til her

Råd 2: Gjøre det attraktivt å ansette unge og fortsette arbeidet med å sikre nok og relevante lærlingplasser i nærmiljøene.

Råd 9: Satse på mentorordninger og arenaer som gir en utvei til unge som allerede har havnet i kriminelle miljøer, som for eksempel BevisstUng.

3.5.6 Deltakelse og medvirkning

På tvers av prosessen, og gjennomgående fra medvirkningspakkene til regionkonferansene og BUFT, uttrykkes et tydelig ønske om å bli tatt på alvor. Ungdom ønsker å bli spurt, lyttet til og involvert før beslutninger tas i saker som angår dem.

Dette handler ikke bare om å få mulighet til å si sin mening, men om å bli inkludert i prosesser der synspunktene deres faktisk kan påvirke utfallet. Ungdom beskriver at medvirkning gir størst mening når den skjer tidlig i prosesser, før rammer og løsninger allerede er fastlagt.

> **«Vi ønsker å vite hva de voksne mener om meningene vi har spilt inn. Vite at budskapet ble forstått, og vi ønsker å se at innspillene blir brukt.»**
>
> *Gol ungdomsråd*

Samtidig etterspør de tydeligere tilbakemelding på hva som skjer videre med innspillene deres. Flere peker på at medvirkning kan oppleves meningsløs dersom de ikke får vite hvordan innspillene blir brukt, eller hvilke vurderinger som ligger bak beslutningene som tas.

> **«Kunne vært fint med skriftlige tilbakemeldinger, f. eks. på e-post, Facebook, avisa? Føler ikke at det er så viktig å få tilbakemeldinger dersom det ikke blir gjort noe med sakene vi brenner for.»**
>
> *Flesberg ungdomsråd*

Ungdom løfter også frem betydningen av arenaer der de kan møte politikere og beslutningstakere direkte. Slike møter beskrives som viktige både for å bli hørt og for å forstå hvordan beslutninger tas.

Samlet peker innspillene på at medvirkning betyr mest for ungdom når den skjer tidlig, når innspillene faktisk kan påvirke utfallet, og når de får vite hva som skjer videre.

Medvirkning er da ikke bare en mulighet til å uttale seg, men bidrar til reell påvirkning gjennom dialog, deltakelse i prosesser og tydelig oppfølging i etterkant.

3.6 Fra innsikt til råd

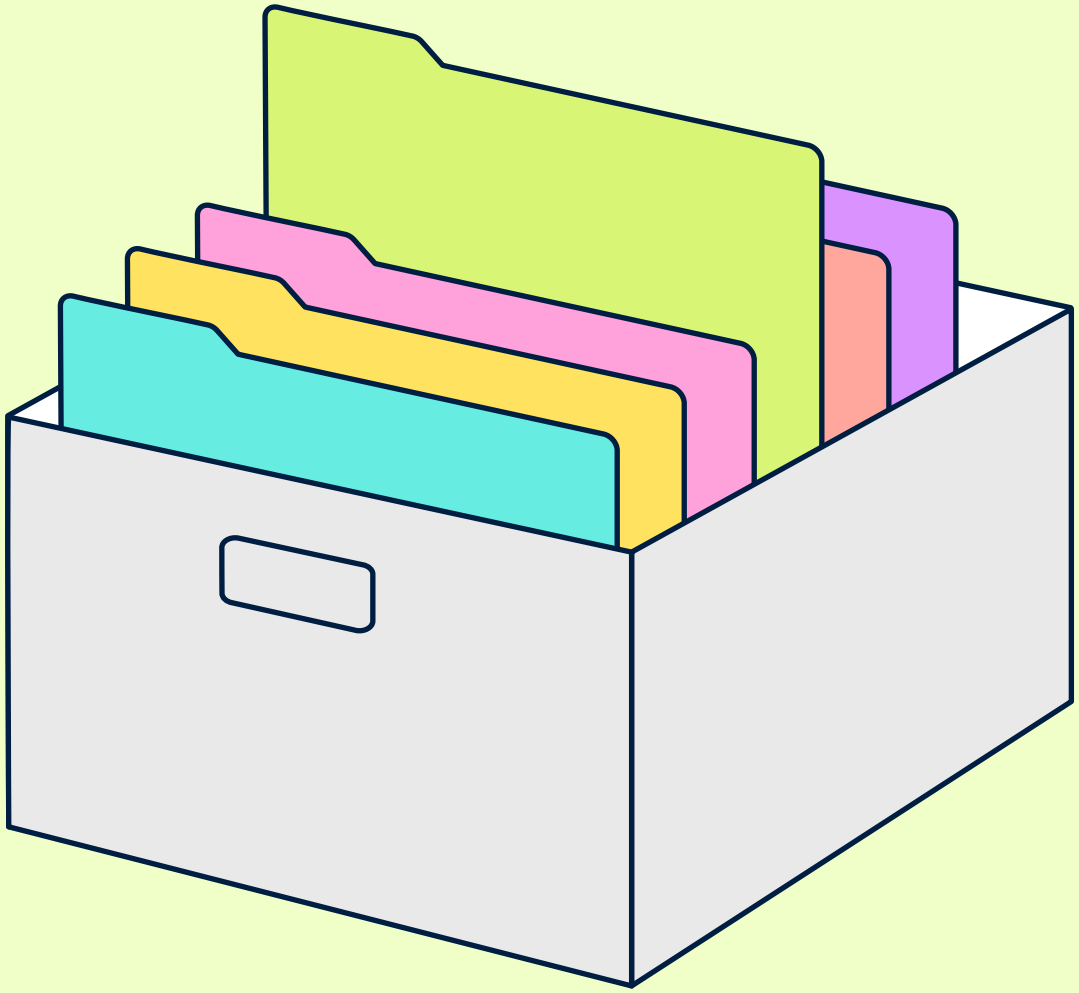
De ni rådene som ble formulert under BUFT, og som ble presentert på halvdagskonferansen, springer ut av de strukturelle sammenhengene og øvrige funnene som er beskrevet ovenfor. Rådene må derfor forstås i sammenheng og ikke som enkeltstående forslag.

Medvirkningsprosessen viser at ungdom i Buskerud analyserer sin egen situasjon med et tydelig systemperspektiv. Dette gir et solid grunnlag for videre politikkutforming og administrativ oppfølging.

Foto: Spotlight Media UB

4 De ni rådene fra ungdom – hva de betyr og hva de bygger på

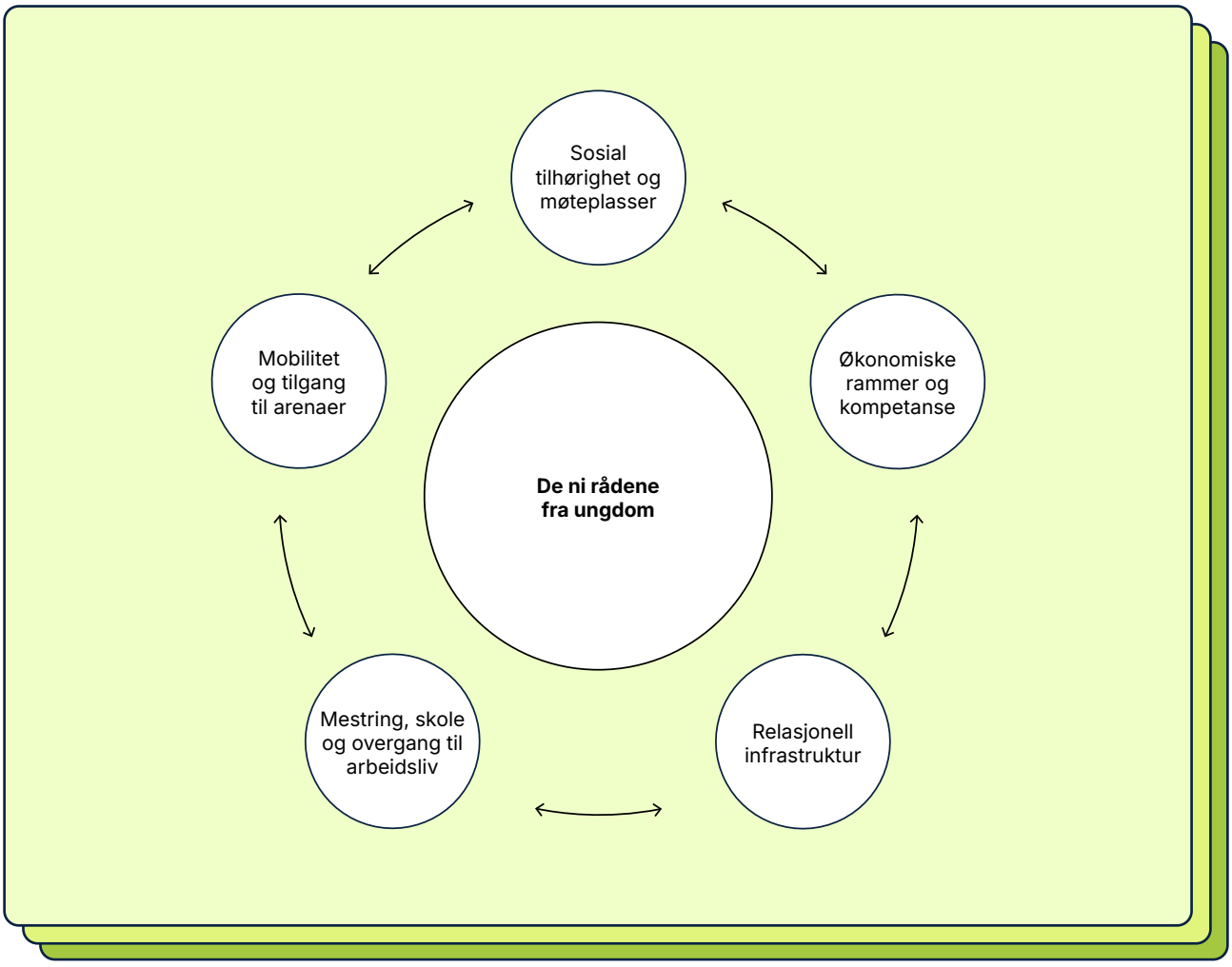

De ni rådene som ble formulert under Ungdommens fylkesting i Buskerud (BUFT) springer ut av ungdommenes egne beskrivelser av hverdagsliv og strukturelle sammenhenger, slik de kom til uttrykk gjennom medvirkningspakkene, regionkonferansene og arbeidet på BUFT.

På tvers av regioner og metoder peker ungdom på gjennomgående forhold som påvirker muligheten til deltakelse og tilhørighet, blant annet knyttet til transport, økonomi, møteplasser, relasjoner til voksne, skole og arbeid, samt tilgang til hjelpetjenester.

Som vist i kapittel 3.5 beskriver ungdom disse forholdene som sammenvevde strukturelle systemer. Rådene må derfor forstås i sammenheng, og ikke som sektorvise eller enkeltstående tiltak. Hvert råd kan berøre flere strukturelle forhold samtidig, og rådene spenner fra forebyggende innsats til oppfølging og reintegrering av ungdom som allerede befinner seg i sårbare situasjoner.

I dette kapittelet analyseres hvert råd i lys av ungdommenes beskrivelser av utfordringer og sammenhenger, hvilke strukturelle forhold rådet berører, og hva dette samlet sett forteller oss om ungdoms liv i Buskerud.

Figur 4: Strukturene i økosystemet og de ni rådene fra ungdom.

4.1 Ni råd fra ungdommene i Buskerud:

1. Prioritere ressurser til kollektivtransport i handlingsplanen og rette det mot barn og unges behov slik at vi ikke begrenses av mangel på tilbud.
2. Gjøre det attraktivt å ansette unge og fortsette arbeidet med å sikre nok og relevante lærlingplasser i nærmiljøene.
3. Skape tilrettelagte og inkluderende møteplasser slik at barn og unges sosiale behov blir dekket også utenfor skolen.
4. Utvide skolehelsetilbudet ved å ansette flere helsesykepleiere, slik at det blir tilgjengelig for lærlinger og elever uten at det anses som fravær fra undervisningen.
5. Fylkeskommunen skal satse på at de ulike helsetilbudene skal ha et tettere og mer koordinert samarbeid slik at man kan avlaste hverandre og senke ventetiden.
6. Bedre kommunikasjonen om hvilke helse- og fritidstilbud som eksisterer i nærmiljøene, slik at flere blant utsatte grupper tar de i bruk og lokale aktører blir bevisste på hverandre.
7. Gi ungdom bedre kunnskap om personlig økonomi, slik at de lærer viktigheten av sparing og unngår dårlige vaner som gambling og uansvarlig pengebruk.
8. Forebygge rus og kriminalitet blant ungdom ved å styrke tilstedeværelsen av trygge voksne og gi tydelig informasjon om konsekvensene av risikofylt atferd.
9. Satse på mentorordninger og arenaer som gir en utvei til unge som allerede har havnet i kriminelle miljøer, som for eksempel BevisstUng.

Råd 1: Prioritere ressurser til kollektivtransport i handlingsplanen og rette det mot barn og unges behov slik at vi ikke begrenses av mangel på tilbud.

Hva rådet handler om

Ungdom beskriver kollektivtransport som viktig for hverdagen sin. Geografiske avstander, få bussavganger og høye priser kan gjøre det vanskelig å delta i aktiviteter etter skoletid, besøke venner eller komme seg til jobb og lærlingplass.

Flere peker på at begrenset transport kan gjøre det vanskeligere å delta i fritidsaktiviteter og sosiale møteplasser, særlig på kveldstid og i helger. Når bussene går sjelden eller slutter tidlig, kan det bli vanskelig å komme seg hjem etter aktiviteter.

I diskusjonene trekker ungdom også frem at mange blir avhengige av foreldre eller andre voksne for å komme seg til og fra aktiviteter dersom kollektivtilbudet er begrenset.

Eksempel: Et eksempel fra Kongsbergregionen viser hvordan ungdom kobler kollektivtransport til både deltakelse, bosetting og psykisk helse.

Saken handler om et ønske om flere bussruter i distriktene. Ungdommene begrunner dette med at bedre kollektiv-transport kan gjøre det mer attraktivt å bo i distriktene, gi tilgang til mer sentraliserte tilbud og gjøre det mulig å bli boende også for dem som ikke har bil eller foreldre som kan kjøre.

De peker også på den sosiale siden av transporttilbudet, og skriver blant annet at «folk flytter fordi de er isolerte».

Effektene de ser for seg ved et styrket kollektivtilbud er valgfrihet, bedre psykisk helse, og bidrag til kommunen.

Strukturelle forhold:

3.5.1 Mobilitet og tilgang til arenaer, 3.5.2 Sosial tilhørighet og møteplasser, 3.5.3 Økonomiske rammer og kompetanse, 3.5.4 Relasjonell infrastruktur og 3.5.5 Mestring, skole og overgang til arbeidsliv.

Hvordan ungdom beskriver problemet

Ungdom beskriver buss og kollektivtransport som:

- inngang til skole, jobb og lærlingplass
- mulighet til å møte venner og delta i fritidsaktiviteter
- en forutsetning for å være del av sosiale fellesskap
- trygg transport hjem fra aktiviteter
- et alternativ til risikofylt transport (eks: å sitte på med ruspåvirkede sjåfører)

Kompleksitet

Ungdom peker på flere forhold som gjør dette komplekst:

- store geografiske avstander i deler av fylket
- ungdommenes tidsrytme: Det er få avganger på kveldstid og i helger
- planlegging basert på voksnes reisemønstre
- økonomiske barrierer
- ungdom synliggjør skjulte risikoer voksne *ikke* kjenner – eksempel: fyllekjøring i ungdomsmiljøer som transportløsning.

Hva dette forteller oss

Transport fremstår som en grunnleggende del av den sosiale infrastrukturen rundt ungdoms liv. Tilgang til kollektivtransport påvirker muligheten til å delta i skole, fritid og arbeid, og får dermed konsekvenser for psykisk helse, sosial tilhørighet og risiko for utenforskap.

Ungdommenes beskrivelser viser også at mobilitet i praksis fungerer som en port til deltakelse i samfunnet. Når transporttilbudet er begrenset, blir det vanskeligere å delta i aktiviteter, møte venner eller ta deltidsarbeid. Dette kan føre til at ungdom i større grad blir avhengige av foreldre eller andre voksne for å komme seg til og fra aktiviteter.

Samtidig peker ungdom på at kollektivtransport ofte er planlagt ut fra voksnes reisemønstre, mens ungdoms liv i stor grad foregår etter skoletid, på kveldstid og i helger. Når transporttilbudet ikke følger denne rytmen, kan det skape barrierer for deltakelse i fritidsliv og sosiale fellesskap.

Ungdom løfter også frem at manglende transport kan føre til uformelle og til tider risikofylte transportløsninger, som å sitte på med ruspåvirkede sjåfører. Dette synliggjør at transport ikke bare handler om mobilitet, men også om trygghet.

Kollektivtransport fremstår dermed ikke som én enkelt tjeneste, men som en del av den grunnleggende infrastrukturen som gjør det mulig for ungdom å delta i skole, arbeid og sosiale fellesskap.

Råd 2: Gjøre det attraktivt å ansette unge og fortsette arbeidet med å sikre nok og relevante lærlingplasser i nærmiljøene.

Hva rådet handler om

Ungdom etterspør bedre muligheter til å komme inn i arbeidslivet. Arbeid og lærlingplass beskrives ikke bare som økonomisk aktivitet, men også som en viktig kilde til mestring, identitet og sosial tilhørighet.

Muligheten til å bidra, tjene egne penger og være del av et arbeidsfellesskap oppleves som viktig for motivasjon i skolen og for overgangen til voksenlivet. Flere ungdommer peker på at arbeid gir erfaring, ansvar og en følelse av å være til nytte, noe som igjen kan styrke både selvtillit og framtidstro.

I diskusjonene knyttes også lærlingplasser og deltidsarbeid til muligheten for å prøve ut interesser og få en mer konkret forståelse av ulike yrker.

Samtidig peker ungdom på at tilgangen til slike muligheter varierer mellom steder og bransjer. I enkelte områder kan det være få arbeidsgivere, begrenset tilgang til lærlingplasser eller få jobber som er åpne for ungdom uten erfaring. Dette kan gjøre overgangen fra skole til arbeid mer usikker for mange.

Eksempel: I personaoppgaven beskriver en gruppe en lærling på Flå. I arbeidet identifiserer de både hvilke behov ungdommen har, hvilke rammer som finnes rundt ham, og hvordan en vanlig dag kan se ut.

De beskriver en ungdom som har behov for sosialisering, anerkjennelse, tilhørighet, omsorg, helsehjelp, søvn, mat og støtte fra skole og familie. Samtidig peker de på flere forhold i nærmiljøet som påvirker muligheten til å dekke disse behovene, blant annet kollektivtransport, møteplasser, arbeid, utdanning og fritidstilbud.

I beskrivelsen av hverdagen legger de vekt på at lærlingen står opp tidlig og er på lærlingplass store deler av dagen. Etter jobb finnes det få organiserte fritidsarenaer. I eksempelet deres ender ungdommen derfor ofte opp med å møte venner på «Den gyldne måke» (anm.: McDonald's), før han eventuelt reiser videre til aktivitet i en annen kommune.

Gruppen peker særlig på at lange avstander, begrensede fritidstilbud i Flå og et svakt kollektivtilbud gjør det vanskelig å delta i aktiviteter etter arbeidstid. I deres eksempel fremstår arbeidsplassen som den viktigste arenaen der ungdommen opplever imøtekommende relasjoner og en følelse av tilhørighet.

Strukturelle forhold:

3.5.2 Sosial tilhørighet og møteplasser,
3.5.3 Økonomiske rammer og kompetanse og
3.5.5 Mestring, skole og overgang til arbeidsliv.

Hvordan ungdom beskriver problemet

Ungdom peker blant annet på behov for:

- Identitet
- tilhørighet/innenforskap på arbeidsplassen
- og nærmiljøet.
- økonomi
- flere lærlingplasser i nærmiljøet
- lettere tilgang til deltidsjobb
- mer kunnskap om hvordan man søker jobb
- bedre samarbeid mellom skole og lokalt arbeidsliv
- struktur i hverdagen
- tilknytning til stedet de bor
- mening, mestring
- påvirker fysisk og psykisk mestring
- Kompetanseparadokset: Ikke jobb uten kompetanse, ikke kompetanse uten jobb.

Kompleksitet

Utfordringene knyttes blant annet til:

- konkurranse om lærlingplasser
- begrenset tilgang til arbeid i enkelte områder
- lite kontakt mellom skole og arbeidsliv
- Både utdanningspolitikk, folkehelse og næringspolitikk.
- Ungdom oppfatter at voksne har designet et system med høy terskel, der ungdommene må være gode nok og ha kompetanse, men de ikke slipper til og ingen vil bygge kompetansen de trenger.

Hva dette forteller oss

Lærlingplasser i nærmiljøet fremstår ikke bare som et utdanningsspørsmål, men også som et folkehelsetiltak. Når ungdom får mulighet til å arbeide eller ta lærlingplass der de bor, reduseres belastninger knyttet til pendling, og det kan gi bedre rammer for søvn, fritid og sosial deltakelse. Dette aktualiserer også betydningen av kollektivtransport, som påvirker hvor tilgjengelige slike muligheter faktisk er for ungdom.

Arbeid og læreplass fremstår samtidig som viktige fellesskapsarenaer i ungdoms liv. Gjennom arbeid får ungdom erfaring, ansvar og en sosial rolle, noe som kan bidra til mestring, tilhørighet og framtidstro. I denne sammenhengen kan tilgang til arbeid også forstås som en viktig del av ungdoms opplevelse av innenforskap.

Ungdom peker også på et kompetanseparadoks i overgangen mellom skole og arbeidsliv. Mange opplever at det stilles krav om erfaring eller kompetanse for å få arbeid, samtidig som nettopp arbeid er nødvendig for å bygge den kompetansen. Dette kan gjøre inngangen til arbeidslivet vanskeligere for ungdom som mangler nettverk eller tidligere arbeidserfaring.

Tilgang til lærlingplasser og arbeid i nærmiljøet kan derfor ha betydning langt utover den enkelte arbeidsplassen. Slike muligheter kan bidra til å styrke ungdoms tilknytning til stedet de bor, og gi erfaringer og nettverk som gjør overgangen til voksenlivet mer forutsigbar.

Ungdommene peker også på at manglende tilgang til lærlingplasser kan bidra til en negativ utvikling der usikkerhet rundt framtidsmuligheter påvirker motivasjon i skolen. I ungdommenes beskrivelser kan dette i noen tilfeller bidra til en utvikling fra skolevegring til frafall og videre til utenforskap.

Råd 3: Skape tilrettelagte og inkluderende møteplasser slik at barn og unges sosiale behov blir dekket også utenfor skolen.

Hva rådet handler om

Ungdom etterspør flere åpne og inkluderende møteplasser i nærmiljøene. Slike steder beskrives som viktige arenaer for å bygge vennskap, oppleve fellesskap og delta i aktiviteter utenfor skolen.

> **«Jeg trenger aktiviteter uavhengig av skoletiden»**
>
> *Sitat personaoppgave*

Møteplasser kan være både organiserte fritidsaktiviteter og uformelle steder der ungdom kan være sammen uten krav om prestasjon. For mange handler dette om å ha steder der man kan møtes spontant, være sammen med venner eller delta i aktiviteter uten at økonomi, transport eller medlemskap blir en barriere.

I diskusjonene fremhever ungdom betydningen av møteplasser som er tilgjengelige etter skoletid og på kveldstid. Flere peker på at det kan være vanskelig å komme seg til aktiviteter, at mange eksisterende arenaer enten stenger tidlig, krever betaling eller er knyttet til organiserte aktiviteter.

Dette kan gjøre det vanskelig for ungdom som ikke deltar i idrett eller andre organiserte tilbud å finne steder der de kan være sammen med andre.

> **«I Hallingdal er mange fysisk langt fra vennene sine etter skoletid, og blir på grunn av geografiske avstander noe isolert. Vennskapene eksisterer delvis, om ikke primært, på nettet gjennom sosiale medier. Antall fritidsaktiviteter som krever mye tid eller koster mye penger gjør at flere velger dette bort. Arenaer der ungdom kan møtes, - faktisk rusfrie arrangementer eller lavterskeltilbud som ikke krever en langvarig eller økonomisk forpliktelse, kunne gjort mye for å skape økt fellesskap, tilhørighet og mestring. Elevstyret mener at følelsen av isolasjon, mangelen på ansikt-til-ansikt-kontakt og mangelen på gode fritidstilbud henger direkte sammen med negativ mental helse, overbruk av rusmidler og økt risikofylt atferd.»**
>
> *Elevrådsstyret, Ål VGS*

Ungdom trekker også frem betydningen av at voksne er til stede på slike arenaer. Trygge voksne kan bidra til at møteplasser oppleves tryggere og mer inkluderende, og kan være viktige støttespillere dersom ungdom trenger råd eller hjelp, og langt på vei peker de fleste på trygge voksne og trygge møteplasser som et av de viktigste forebyggende tiltakene.

> **«Han mangler trygge voksne han kan snakke med og fritidsaktiviteter som dekker hans interesser. Det hen trenger er forståelse. Folk/samfunnet forstår han ikke.»**
>
> *Personaoppgave*

Strukturelle forhold:

3.5.1 Mobilitet og tilgang til arenaer, 3.5.2 Sosial tilhørighet og møteplasser, 3.5.3 Økonomiske rammer og kompetanse og 3.5.4. Relasjonell infrastruktur.

Hvordan ungdom beskriver problemet

Ungdom peker på behov for:

- Møteplasser = forebygging av «*alle de voksne* kaller «risiko»»
- åpne møteplasser etter skoletid
- aktiviteter som ikke krever høye kostnader
- steder der man kan være uten prestasjonspress
- arenaer der ungdom kan møte andre på tvers av miljøer

Ungdom peker også på at når trygge arenaer forsvinner fylles tomrommet av:

- gjenger
- hjemmefester
- usikre miljøer
- ensomhet
- psykisk uhelse
- økt sannsynlighet for rus og risikoadferd

Kompleksitet

Utfordringer knyttes blant annet til:

- manglende møteplasser i enkelte områder
- økonomiske barrierer
- transportutfordringer
- begrenset åpningstid
- Driftskostnader kolliderer med ungdommens behov (de trenger åpningstid nettopp når voksne slutter å jobbe).
- Når kommuner legger ned ungdomsklubber og trygge møteplasser av økonomi kan det få store, utilsiktede ringvirkninger med store konsekvenser i ungdommers liv.
- Voksne ofte lager møteplasser *uten å spørre dem* om hva slags møteplasser og aktiviteter de ønsker seg (kan være knytta til spesifikke tilskudd eller prosjektmidler som gjør gir oppstart av aktivitet knyttet til midlene fremfor ungdommers behov).

Hva dette forteller oss

Møteplasser fremstår som en viktig del av den sosiale infrastrukturen i ungdoms liv. Tilgang til steder der ungdom kan møtes utenfor skolen kan bidra til å styrke fellesskap, tilhørighet og trivsel i hverdagen.

Ungdommenes beskrivelser viser samtidig at møteplasser også har en forebyggende funksjon. Når det finnes trygge arenaer der ungdom kan være sammen, kan det bidra til å redusere ensomhet og skape alternative fellesskap som forebygger rus, kriminalitet og andre risikofylte miljøer.

Flere ungdom peker også på at dersom slike arenaer forsvinner, oppstår det ofte andre og mer uformelle møteplasser. Dette kan være hjemmefester eller miljøer som oppleves mindre trygge. Ungdom beskriver dermed hvordan mangel på trygge møteplasser kan bidra til at tomrom i ungdomsmiljøer fylles av andre typer arenaer.

Ungdommenes beskrivelser peker også på et behov for bedre samspill mellom ulike aktører i nærmiljøet. Skole, kommunale tjenester og frivillige organisasjoner kan sammen bidra til å skape flere tilgjengelige møteplasser.

Samtidig peker ungdom på at møteplasser ofte utvikles uten at ungdom selv blir spurt om hva slags arenaer de faktisk ønsker. Dette kan føre til at tilbud etableres ut fra tilgjengelige prosjektmidler eller organisatoriske behov, snarere enn ungdommenes egne erfaringer og behov.

Ungdommenes beskrivelser viser dermed at møteplasser ikke bare handler om fritidstilbud, men om grunnleggende rammer for sosial deltakelse i ungdoms liv.

Råd 4: Utvide skolehelse-tilbudet ved å ansette flere helsesykepleiere, slik at det blir tilgjengelig for lærlinger og elever uten at det anses som fravær fra undervisningen.

Hva rådet handler om

Ungdom etterspør bedre tilgang til helsehjelp i skolehverdagen. Skolehelsetjenesten oppleves som et viktig lavterskeltilbud, men flere beskriver at tilgjengeligheten er begrenset.

For mange fremstår helsesykepleier som en av de mest tilgjengelige inngangene til hjelp når man opplever utfordringer knyttet til psykisk eller fysisk helse. Samtidig peker ungdom på at tilbudet i praksis kan være vanskelig å bruke dersom tilgjengeligheten er begrenset, eller dersom det oppleves som problematisk å oppsøke tjenesten i skoletiden.

Ungdom løfter derfor frem behovet for flere helsesykepleiere og bedre tilgjengelighet i skolehverdagen. Et viktig poeng i rådet er også at det skal være mulig å oppsøke helsehjelp uten at det registreres som fravær fra undervisningen. Flere peker på at terskelen for å oppsøke hjelp kan bli høy dersom det fører til fravær eller oppleves som noe man må forklare overfor lærere eller medelever.

Eksempel: I en av oppgavene peker en gruppe på behovet for mer tilgjengelige helsetjenester for ungdom. De beskriver at mange unge sliter mentalt og kan oppleve å falle utenfor, samtidig som ikke alle har noen å snakke med. Gruppen fremhever særlig behovet for lavterskeltilbud i skolehverdagen.

Som et konkret tiltak foreslår de at helsesykepleier skal være tilgjengelig på skolen hver dag. De peker også på at fraværsgrensen kan gjøre det vanskelig for elever å oppsøke hjelp i løpet av skoledagen. Gruppen begrunner forslaget med at tidlig tilgang til hjelp kan være et viktig første skritt for ungdom som strever, og viser blant annet til bekymring knyttet til psykisk helse og selvmordsstatistikk.

Målet med tiltaket er, slik gruppen beskriver det, at flere ungdommer skal ta kontakt og få hjelp tidligere.

Samtidig har spørsmålet om fravær vært en viktig del av den nasjonale diskusjonen om skolehelsetjenesten. Etter endringer i fraværsreglene i videregående skole i 2025 har flere pekt på at elever kan vegre seg for å oppsøke helsehjelp dersom det registreres som fravær. I 2026 har Stortingets utdannings- og forskningskomité derfor gått inn for at besøk hos helsesykepleier ikke skal omfattes av fraværsgrensen i videregående skole[2].

Strukturelle forhold:

3.5.4 Relasjonell infrastruktur.

2 Enstemmig utdanningskomité: Time hos helsesykepleier skal ikke omfattes av fraværsgrensa

Hvordan ungdom beskriver problemet

Ungdom peker på behov for:

- Tidslogistikk og tilgjengelighet
- flere helsesykepleiere
- lettere tilgang til hjelp
- lavterskeltilbud i skolehverdagen
- kortere ventetid
- Stort press på tjenestene – ungdom føler de må bli syke «nok» til å «fortjene» plassen
- Lange ventelister
- At de får fravær for å oppsøke helsehjelp kan føre til avbrutt skolegang (endring fra februar 2026).
- Ønsker bedre samarbeid mellom helsetjenestene, fylkeskommunen, og frivillighet andre aktører

Kompleksitet

Utfordringer knyttes blant annet til:

- lange ventetider i hjelpeapparatet
- begrenset tilgjengelighet i skoletiden
- manglende informasjon om tilbud
- Mangel på helsesykepleiere er strukturelt, men også et spørsmål om ressurser.

Hva dette forteller oss

Tilgjengelige hjelpetjenester fremstår som en viktig del av forebygging og oppfølging i ungdoms liv. Når lavterskel helsetilbud finnes i ungdommenes egen hverdag, kan utfordringer fanges opp tidligere og håndteres før de utvikler seg til mer alvorlige problemer.

Ungdommenes beskrivelser viser samtidig at tilgjengelighet ikke bare handler om at tjenester finnes, men også om når og hvordan de er tilgjengelige. Dersom hjelpen er vanskelig å oppsøke i skolehverdagen, eller dersom besøk hos helsesykepleier oppleves som noe som gir fravær eller krever forklaring overfor lærere og medelever, kan terskelen for å søke hjelp bli høyere.

Press på tjenestene kan også føre til at ungdom opplever at de må være «syke nok» for å få hjelp. Dette kan bidra til at ungdom venter for lenge med å oppsøke støtte.

Ungdommenes beskrivelser viser også at skolehelsetjenesten ikke bare oppfattes som et helsetilbud, men som en viktig relasjonell ressurs. Tilgang til en tilgjengelig og tillitsfull voksen kan gjøre det lettere å ta opp utfordringer før de vokser seg større.

Tidlig innsats handler derfor ikke bare om informasjon eller digitale tilbud, men om tilgjengelige voksne i ungdommenes egen hverdag.

Råd 5: Fylkeskommunen skal satse på at de ulike helsetilbudene skal ha et tettere og mer koordinert samarbeid slik at man kan avlaste hverandre og senke ventetiden.

Hva rådet handler om

Ungdom peker på behovet for bedre samarbeid mellom ulike tjenester. Mange beskriver et hjelpeapparat som oppleves fragmentert og uoversiktlig, der det kan være vanskelig å få oversikt over hvem som kan hjelpe, hva som er riktig inngang til tjenestene, og hva som skjer videre etter første kontakt.

I et høringssvar til denne rapporten understreker UFR at rådet i utgangspunktet ikke handler om mangel på tilbud, men om at overganger mellom tjenester ofte er mange og uklare. Dette kan føre til økt belastning for ungdom som allerede befinner seg i en sårbar situasjon. UFR viser til at ungdom kan oppleve å møte en lang «kjede» av hjelpere, og at de gjentatte ganger må etablere nye relasjoner og fortelle sin historie på nytt til mange personer uten trygghet for om disse blir en varig del av ungdommens hjelpeapparat.

I et slikt fragmentert og lite koordinert system blir ansvar og oppfølging utydelig, og ungdom opplever at de kan bli stående alene med å koordinere egen hjelp. Ungdom fremhever også at de kan miste hjelpetilbud når de vurderes «friske nok», uten at dette nødvendigvis betyr at ungdommene ikke har et hjelpe-, støtte-, eller behandlingsbehov. Manglende oppfølging beskrives som utfordrende, og flere forteller at dette kan føre til at situasjonen gradvis forverres, frem til de igjen blir så dårlige at hele hjelpeprosessen starter på nytt.

Ventetid trekkes også frem som et sentralt problem. Ungdom beskriver at det kan ta lang tid å få tilgang til riktig hjelp, og at ventetiden i seg selv kan forsterke utfordringer som allerede er under utvikling.

I diskusjonene etterspør ungdom derfor tettere og mer forpliktende samarbeid mellom tjenester, med tydeligere ansvar og deling av nødvendig informasjon, og kortere vei til riktig og sammenhengende hjelp.

Eksempel 1 – sammensatte behov på tvers av tjenester

I en personaoppgave beskriver en gruppe en 16 år gammel elev ved Drammen videregående skole. I beskrivelsen løfter de flere forhold som påvirker hverdagen hans samtidig. Gruppen peker blant annet på psykisk helse, søvnproblemer, ADHD og dysleksi, samt opplevelser av utenforskap og identitetskonflikt knyttet til kulturell tilhørighet. De beskriver også selvskading og bekymring for alvorlig psykisk uhelse.

Samtidig identifiserer de flere støttende faktorer i hverdagen, blant annet familie, søsken, besteforeldre, venner og aktiviteter som trening og dataspill. Gruppen peker likevel på behov for bedre tilgang til flere typer tjenester, blant annet skolehelsetjeneste, oppfølging knyttet til psykisk helse, samt bedre tilrettelegging i skolen.

I eksempelet deres berører utfordringene flere tjenester samtidig, som skole, helsetjenester og fritidsarenaer, og uttrykker behov for både bedre tilgang til hjelp og oppfølging på tvers av disse områdene.

Eksempel 2 – behov for flere støttende voksne og tilgjengelige tjenester

I en annen personaoppgave beskriver en gruppe en 18 år gammel ungdom som legger vekt på betydningen av trygge relasjoner rundt seg. I beskrivelsen trekkes familie, venner og trygge voksne frem som viktige for psykisk helse og sosial balanse.

Samtidig peker gruppen på flere forhold i nærmiljøet som påvirker ungdoms muligheter i hverdagen. De etterspør blant annet flere aktiviteter uavhengig av skoletid, mer forutsigbar kollektivtransport, flere jobbmuligheter for ungdom under 18 år og flere trygge voksne i nærmiljøet. Politiet, barnevernet, skolen, natteravner, helsesykepleier og frivillige aktører trekkes frem som viktige voksne som kan bidra til støtte og forebygging.

Eksempelet illustrerer hvordan ungdom beskriver et behov for støtte fra flere ulike aktører samtidig, og hvordan skole, helse, fritidsarenaer og offentlige tjenester samlet utgjør et nettverk rundt ungdom.

Disse eksemplene viser hvordan ungdom ofte beskriver utfordringer som berører flere tjenester samtidig. Når behov knyttet til psykisk helse, skole, fritid og relasjoner opptrer parallelt, kan det være krevende for ungdom å vite hvor de skal henvende seg, og hvem som har ansvar for videre oppfølging. I diskusjonene etterspør ungdom derfor bedre samarbeid mellom tjenester og tydeligere ansvar i oppfølgingen.

Strukturelle forhold:

3.5.4 Relasjonell infrastruktur og 3.5.5. Mestring, skole og overgang til arbeidsliv.

Hvordan ungdom beskriver problemet

Ungdom beskriver blant annet:

- lange ventetider
- uklare ansvarsforhold
- vanskeligheter med å få hjelp

Ungdom etterspør:

- koordinering
- lav terskel
- kortere vei til rett hjelp
- samarbeid med frivilligheten
- mulighet til å få hjelp før krisen
- noen ungdom har (for) mange tiltak knyttet til ulike tjenester og hjelpere
- trygge voksne som kjenner dem og som de har tillit til

Kompleksitet

Utfordringene knyttes til:

- fragmenterte tjenester; Ungdom vil ha *sammenheng*, ikke nye tiltak.
- manglende koordinering
- ulik tilgjengelighet
- Skolene og helsetjenestene opererer på tvers av ulike nivå

Hva dette forteller oss

Ungdom etterspør et mer helhetlig system der tjenester samarbeider bedre og er lettere å navigere. I ungdommenes beskrivelser fremstår ikke hovedutfordringen nødvendigvis som mangel på tilbud, men som et system der ansvar og oppfølging er fragmentert.

Når mange tjenester er involvert uten tydelig koordinering, kan ungdom oppleve at de selv må holde oversikt over hvem som gjør hva. Dette kan være særlig krevende i situasjoner der man allerede strever, og kan bidra til at terskelen for å oppsøke hjelp blir høyere.

Ungdom peker også på at utfordringen ikke alltid handler om for få tiltak, men om manglende sammenheng mellom dem. Noen beskriver at de kan ha kontakt med flere tjenester samtidig uten at disse samarbeider godt nok. Dette kan gjøre oppfølgingen uoversiktlig og belastende.

Samtidig etterspør ungdom relasjoner til voksne som kjenner dem og følger dem over tid. I ungdommenes beskrivelser handler god oppfølging derfor ikke bare om hvilke tjenester som finnes, men om kontinuitet, tillit og samarbeid mellom aktørene rundt dem.

Ungdom peker dermed på behovet for et mer koordinert system der tjenester arbeider tettere sammen og der hjelpen oppleves som sammenhengende.

Foto: Spotlight Media UB

Råd 6: Bedre kommunikasjonen om hvilke helse- og fritidstilbud som eksisterer i nærmiljøene, slik at flere blant utsatte grupper tar de i bruk og lokale aktører blir bevisste på hverandre.

Hva rådet handler om

Ungdom peker på at mange tilbud eksisterer, men at informasjonen om dem ikke alltid når fram til dem som kunne hatt nytte av dem. Flere beskriver at det kan være vanskelig å få oversikt over hvilke helse-, fritids- og aktivitetstilbud som finnes i nærmiljøet, og hvordan man faktisk kan ta dem i bruk.

I ungdommenes beskrivelser handler dette ikke nødvendigvis om mangel på tilbud, men om mangel på oversikt. Når informasjon er spredt på ulike nettsider, sosiale medier eller gjennom enkeltpersoner, kan det bli tilfeldig hvem som får vite om mulighetene som finnes.

Dette gjelder særlig tilbud som kan bidra til støtte eller oppfølging, for eksempel helsetjenester, fritidsaktiviteter eller lavterskeltilbud for ungdom. Flere ungdom peker på at de ikke alltid vet hvor de skal lete etter informasjon, eller hvordan de kan ta kontakt.

> **«Hvis vi ikke vet om tilbudet er det som om det ikke finnes.»**
>
> *Sitat fra BUFT*

Ungdom peker også på at bedre kommunikasjon kan gjøre det lettere for ulike aktører i nærmiljøet å samarbeide. Når skoler, fritidsklubber, frivillige organisasjoner og helsetjenester har bedre oversikt over hverandres tilbud, kan de i større grad vise ungdom videre til relevante aktiviteter eller hjelpetilbud.

Strukturelle forhold:

3.5.1 Mobilitet og tilgang til arenaer, 3.5.2 Sosial tilhørighet og møteplasser, 3.5.3 Økonomiske rammer og kompetanse og 3.5.4 Relasjonell infrastruktur.

Hvordan ungdom beskriver problemet

Ungdom beskriver blant annet:

- at mange ikke kjenner til tilbudene
- asymmetrisk informasjon – informasjon delt i kanaler som ikke når dem/vanskelig å finne.
- at særlig utsatte grupper kan falle utenfor: de som trenger aktivitetene eller tjenestene mest vet minst om hva som finnes
- misforhold mellom ressurs og faktisk bruk (de eksemplifiserer: Noen ganger kan et tilbud legges ned fordi det er lite brukt, men jeg hadde ikke hørt om det før det ble lagt ned)
- at tjenestene ikke kjenner til hverandre
- at ungdom også kan være en ressurs og ikke bare passive mottagere

Kompleksitet

Informasjon kan være:

- fragmenterte aktører (frivillighet, kommuner og fylke).
- lite tilgjengelig
- dårlig tilpasset ungdom
- informasjonsflyt: misforhold mellom «voksne systemer» og ungdommens digitale hverdag.

Hva dette forteller oss

Tilgang til informasjon fremstår som en viktig forutsetning for deltakelse. Dersom ungdom ikke kjenner til hvilke tilbud som finnes i nærmiljøet, eller hvordan de kan ta dem i bruk, kan terskelen for å delta i aktiviteter eller oppsøke hjelp bli høyere.

Ungdommenes beskrivelser viser at utfordringen ikke nødvendigvis er mangel på tilbud, men mangel på oversikt. Når informasjon om aktiviteter og tjenester er spredt på ulike kanaler og plattformer, kan det bli tilfeldig hvem som får vite om mulighetene som finnes.

Dette kan føre til et misforhold mellom ressurser og faktisk bruk. Ungdom beskriver for eksempel situasjoner der tilbud legges ned fordi de er lite brukt, samtidig som de selv ikke visste at tilbudet eksisterte. For ungdom kan manglende informasjon derfor oppleves som at tilbudet ikke finnes.

Ungdom peker også på at informasjon ofte formidles gjennom kanaler som ikke nødvendigvis når dem. Dette kan skape et gap mellom hvordan offentlige tjenester kommuniserer og hvordan ungdom orienterer seg i hverdagen.

Samtidig fremhever ungdom at de selv kan være en ressurs i informasjonsarbeidet. Når ungdom involveres i å formidle informasjon om aktiviteter og tilbud, kan det bidra til at flere får kjennskap til mulighetene som finnes i nærmiljøet.

Ungdommenes beskrivelser viser dermed at informasjon ikke bare handler om kommunikasjon, men også om tilgjengelighet og rettferdig tilgang til tjenester og aktiviteter.

Råd 7: Gi ungdom bedre kunnskap om personlig økonomi, slik at de lærer viktigheten av sparing og unngår dårlige vaner som gambling og uansvarlig pengebruk.

Hva rådet handler om

Ungdom etterspør mer kunnskap om økonomi og økonomiske valg. Flere peker på at personlig økonomi er et område de i liten grad opplever å få tilstrekkelig opplæring i skolen, til tross for at økonomiske valg får stor betydning tidlig i voksenlivet.

Ungdom peker på behov for bedre forståelse av tema som sparing, budsjett, lån, renter og økonomiske konsekvenser av forbruk. De etterlyser også mer kunnskap om hvordan økonomiske valg kan påvirke muligheter senere i livet, for eksempel knyttet til utdanning, bolig eller arbeid.

Flere trekker også frem risiko knyttet til gambling, pengespill og andre former for økonomisk risikoadferd. Ungdom beskriver at slike tilbud i økende grad er synlige i digitale kanaler og sosiale medier.

I noen av diskusjonene peker ungdom også på at økonomiske råd og investeringstips i økende grad formidles gjennom sosiale medier, en tendens som bekreftes av Finanstilsynet 23.april 2026:

> **«Finanstilsynet ser en økning av aktører som deler informasjon om kompliserte investeringsmuligheter med høy risiko på sosiale medier, og vi er bekymret for at mange lar seg påvirke til å investere i finansielle produkter de ikke forstår, ønsker eller har økonomi til å bære»**[3].

Enkelte grupper viser til innhold som oppfordrer til rask økonomisk gevinst gjennom investeringer eller spekulasjon, for eksempel knyttet til krypto-valuta. Noen ungdommer omtaler også miljøer på nett der økonomiske råd kobles til sosial tilhørighet, idealer om suksess, maskulinitet og økonomisk uavhengighet.

Eksempel – økonomiske valg i pressede situasjoner

I en tankekartøvelse beskriver en gruppe en ungdom de kaller «Liam». Midt i arket står Liam, med overskriften «for mye utenforskap». I beskrivelsen peker gruppen på hvordan flere forhold i hverdagen kan skape vanskelige valg for ungdom.

Et av eksemplene handler om Liams hjemmesituasjon og økonomiske hverdag. Det gjør at Liam må prioritere mellom jobb og fotballtrening: Dersom han velger fotball, mister jobben og inntekten, men velger han jobben mister han en viktig arena for sosial tilhørighet og større press i hverdagen. I eksempelet deres kan dette føre til økonomisk risikoadferd for å få tilgang det han tror er «lett-tjente penger» på ulike måter han plukker opp av venner og i sosiale medier. Gruppen peker i denne sammenhengen på behov for mer økonomisk opplæring i skolen.

Dersom Liam i stedet velger jobb fremfor fotball, beskriver gruppen at han mister en viktig sosial arena og en opplevelse av mestring. I deres eksempel kan dette føre til mindre sosial tilhørighet og større press i hverdagen.

Som tiltak foreslår de at personlig økonomi i større grad integreres i under-visningen i grunnskolen, med mulighet for fordypning. Målet er at ungdom skal få bedre forståelse av økonomiske valg og utvikle bedre pengevaner, blant annet gjennom økt sparing, mindre gambling og mer bevisste økonomiske beslutninger.

3 Finanstilsynet: Råd til deg som deler informasjon om investeringer på sosiale medier - Finanstilsynet.no

Strukturelle forhold:

3.5.2 Sosial tilhørighet og møteplasser,
3.5.3 Økonomiske rammer og kompetanse og
3.5.5 Mestring, skole og overgang til arbeidsliv.

Hvordan ungdom beskriver problemet

Ungdom peker på behov for kunnskap om:

- personlig økonomi
- sparing
- økonomiske konsekvenser av forbruk
- At ikke alle har foreldre som kan lære dem
- praktisk mestring i livet
- Fattigdom og «luksusfelle» fører til utenforskap og nedsatt psykisk helse.
- psykisk helse og økonomi henger sammen med:
  - innenforskap / utenforskap
  - sosial status
  - risiko for gambling og forbrukslån

Kompleksitet

Utfordringene knyttes til:

- Lite undervisning om økonomi: Skolene har ikke kompetanse til å undervise i dette, og læreplanene er allerede presset
- påvirkning fra sosiale medier kan føre til økonomisk risikoadferd
- lett tilgang til gambling og forbruk
- Store variasjoner i hjemme → ikke rettferdig å legge alt ansvar på foreldre som med andre tema peker ungdom på at økonomi er mer enn økonomi

Hva dette forteller oss

Økonomisk kompetanse fremstår som en viktig del av mestring i overgangen til voksenlivet. Ungdom peker på behov for kunnskap om tema som sparing, lån, renter og økonomiske konsekvenser av forbruk, og beskriver dette som ferdigheter som er nødvendige for å kunne ta informerte valg i hverdagen.

Ungdommenes beskrivelser viser også at økonomi henger tett sammen med sosial deltakelse og opplevelsen av innenforskap. Økonomiske utfordringer kan påvirke muligheten til å delta i aktiviteter, og kan bidra til både sosial isolasjon og belastninger for psykisk helse.

Flere ungdom peker samtidig på at økonomisk kunnskap i stor grad overføres gjennom familie og nettverk. Når skolen i liten grad gir opplæring i personlig økonomi, kan dette bidra til å forsterke forskjeller mellom ungdom som har tilgang til slik kunnskap hjemme, og ungdom som ikke har det.

Ungdom ønsker økonomisk kunnskap de kan stole på, og peker på at økonomiske råd og investeringstips i økende grad formidles gjennom sosiale medier. Slike råd kan være knyttet til idealer om suksess, status og økonomisk uavhengighet, og kan i noen tilfeller oppfordre til risikofylt økonomisk atferd. Dette understreker behovet for kritisk kompetanse og pålitelig kunnskap om økonomi.

Ungdommenes beskrivelser viser dermed at økonomisk kompetanse ikke bare handler om økonomi i snever forstand, men også om livsmestring, sosial inkludering og evnen til å navigere i et digitalt informasjonslandskap.

Råd 8: Forebygge rus og kriminalitet blant ungdom ved å styrke tilstede-værelsen av trygge voksne og gi tydelig informasjon om konsekvensene av risikofylt atferd.

Hva rådet handler om

Ungdom etterspør mer forebygging gjennom voksne som er til stede både på skolen og i ungdomsmiljøer. Trygge voksne beskrives som en viktig faktor for å skape gode møteplasser og bidra til at ungdom føler seg sett og fulgt opp i hverdagen.

I diskusjonene fremheves særlig betydningen av relasjoner. Ungdom peker på at forebygging ofte skjer gjennom voksne som er tilgjengelige i miljøene deres, kjenner ungdommene og er mulig å snakke med dersom man opplever vanskelige situasjoner eller trenger råd. Slike relasjoner kan både styrke trivsel og bidra til å fange opp utfordringer tidlig.

Ungdommene beskriver samtidig hvordan ulike sider av hverdagen henger tett sammen.

> **«Helse og trivsel og skole henger tett sammen, samtidig som de andre tre temaene også påvirker. Har man det dårlig på skolen, så sliter man også hjemme/på sin fritid, og det kan påvirke for eksempel det med rus osv.»**
>
> *Sitat, medvirkningspakkene – Lier*

Samtidig etterspør flere ungdommer mer kunnskap og tydelig informasjon om konsekvensene av rus og annen risikofylt atferd. Informasjonen bør, ifølge ungdommene selv, formidles på en måte som oppleves relevant og troverdig, og dialogbaserte tilnærminger trekkes frem som mer virksomme enn rene informasjonstiltak.

> **«Vi trenger bedre informasjon om rus og hvordan foreldrene våre skal forholde seg til det og til oss. Mye av informasjonen foreldrene våre får skremmer dem sånn at vi ikke får være med på ting eller mister privatliv. Jeg skjønner at foreldre blir redde, men det hadde vært bedre om informasjonen var mer sånn som det er, ikke bare 'det verste som kan skje'.»**
>
> *Sitat fra regionskonferanse i Hallingdal*

Strukturelle forhold:

3.5.2 Sosial tilhørighet og møteplasser og
3.5.4 Relasjonell infrastruktur.

Hvordan ungdom beskriver problemet

Ungdom peker på behov for:

- flere voksne i nærmiljøet: Relasjoner – noen som ser oss, bryr seg og har tid
- tillit og forutsigbarhet
- trygg tilstedeværelse på møteplasser
- fritidsaktiviteter og arenaer med voksne til stede
- dialog om rus og risiko: «Det å bare «si nei» aldri har fungert. Hadde det gjort det er det ingen som hadde rusa seg i dag.»

Kompleksitet

Utfordringene knyttes til:

- mangel på voksne i enkelte miljøer
- Voksne i skolen har allerede høy belastning.
- utrygge møteplasser
- Ungdom opplever fragmenterte voksenroller.
- behov for mer dialogbasert forebygging: Forebygging av et felt handler ikke nødvendigvis bare om kunnskap om dette feltet, men styrke andre arenaer der ungdommene er aktive deltakere.
- Dette peker mot sosial kapital og *«community safety»*, ikke «brosjyrer» og informasjonskampanjer

Hva dette forteller oss

Ungdommenes beskrivelser viser at forebygging i stor grad forstås som relasjonelt arbeid. Trygge voksne som er til stede i ungdomsmiljøer fremstår som en viktig faktor for både trivsel og forebygging av risikofylt atferd.

Ungdom peker på at forebygging ikke først og fremst handler om informasjon alene, men om relasjoner og dialog. Voksne som er tilgjengelige over tid, og som ungdom opplever at de kan ha tillit til, kan bidra til at utfordringer fanges opp tidligere og håndteres før de utvikler seg videre.

Samtidig viser diskusjonene at forebygging også henger sammen med tilgangen til trygge arenaer. Når ungdom har møteplasser der voksne er til stede og der det finnes aktiviteter og fellesskap, kan dette bidra til å redusere risiko for utrygge miljøer og risikofylt atferd.

Ungdom peker også på at forebygging ikke kan ligge på skolen alene. Flere beskriver at voksne i skolen allerede har høy belastning, og etterlyser derfor et bredere samarbeid mellom skole, nærmiljø, fritidsarenaer og frivillighet.

Ungdommenes beskrivelser peker dermed mot en forståelse av forebygging som en del av den relasjonelle infrastrukturen rundt ungdoms liv. Når ungdom opplever at det finnes voksne som er til stede, som kjenner miljøene og som det er mulig å snakke med, kan dette bidra til både økt trygghet og tidligere oppfølging.

Råd 9: Satse på mentor-ordninger og arenaer som gir en utvei til unge som allerede har havnet i kriminelle miljøer, som for eksempel BevisstUng.

Hva rådet handler om

Ungdom peker på behovet for oppfølging av ungdom som allerede befinner seg i risikoutsatte miljøer. Flere beskriver at det kan være vanskelig å bryte ut av miljøer preget av rus eller kriminalitet uten støtte fra voksne eller alternative arenaer.

I slike situasjoner trekkes mentorordninger frem som en mulig støtte. En voksen mentor kan fungere som rollemodell, samtalepartner og støttespiller i situasjoner der ungdom opplever press fra miljøet rundt seg.

Ungdom peker også på betydningen av arenaer som gir alternative fellesskap. Aktiviteter, opplæring eller arbeidsrettede tilbud kan gi nye nettverk og erfaringer som gjør det lettere å distansere seg fra miljøer som oppleves negative eller risikofylte.

I denne sammenhengen trekkes også tiltak som BevisstUng frem som eksempler på programmer som kan gi struktur, oppfølging og nye mestringsarenaer.

Eksempel: Særlig i personaoppgavene kommer det tydelig fram et behov for oppfølging av ungdom som står i krevende situasjoner på skolen, hjemme eller i nærmiljø, eller som allerede har havnet i risikoutsatte miljøer. Noe som går igjen er at flere ungdom kobler rusbruk og risikoadferd til sosial tilhørighet, og at når dette mangler, for eksempel på skolen, så kan noen velge å skulke for å være sammen med venner som allerede er i et rusmiljø. Dette er de eneste som ser dem og som de har tillit til.

Noen av personaene beskriver hvordan ungdom kan oppleve at de mangler trygge voksne de kan stole på, og uttrykker samtidig et tydelig behov for voksne som kan følge opp over tid, bidra med veiledning og hjelpe ungdom inn i nye arenaer, nettverk og bygge bro tilbake til felleskapet.

Strukturelle forhold:

3.5.2 Sosial tilhørighet og møteplasser, 3.5.4 Relasjonell infrastruktur, og 3.5.5 Mestring, skole og overgang til arbeidsliv.

Hvordan ungdom beskriver problemet

Ungdom beskriver behov for:

- mentorordninger
- trygge voksne rollemodeller
- arenaer for å bryte med negative miljøer

Ungdom peker på mentorordninger som bro:

- mellom tjenester
- mellom ungdom og arbeidsliv
- mellom kriminelle miljøer og «vanlige liv»
- mellom eksisterende tjenester og mestringsorientert oppfølging

Kompleksitet

Utfordringene knyttes til:

- manglende oppfølging
- få tilbud til ungdom som allerede har falt utenfor
- De ønsker langsiktig støtte
- Mentorordninger krever kontinuitet og riktig kompetanse, samt et utbredt samarbeid med frivillighet
- Er relasjonelt og krever tillit og kjemi
- Kan ikke organiseres som prosjekt.
- Kan kreve samarbeid mellom kommune, frivillighet, NAV, fylkeskommune og politi.

Hva dette forteller oss

Ungdommenes beskrivelser viser at forebygging ikke bare handler om å hindre at ungdom havner i risikoutsatte miljøer, men også om å skape reelle muligheter for å finne nye veier dersom utfordringer allerede har oppstått.

Mentorordninger fremstår i denne sammenhengen som en viktig relasjonell støtte. Ungdom beskriver mentorer som voksne som kan gi oppfølging over tid, fungere som rollemodeller og bidra til å bygge bro mellom ungdom og ulike arenaer i samfunnet, som skole, arbeid og fritidsmiljøer.

Flere ungdommer peker på at det kan være vanskelig å bryte med negative miljøer uten tilgang til alternative fellesskap. Arenaer for aktivitet, arbeid eller opplæring kan derfor spille en viktig rolle ved å gi ungdom nye nettverk og mestringsarenaer.

Ungdom fremhever også betydningen av langsiktig oppfølging. Tillit og relasjoner bygges over tid, og mentorordninger kan derfor være vanskelig å organisere som kortvarige prosjekter. Slike tiltak forutsetter stabilitet, kompetanse og samarbeid mellom flere aktører, blant annet skole, kommunale tjenester, frivillighet og arbeidsliv.

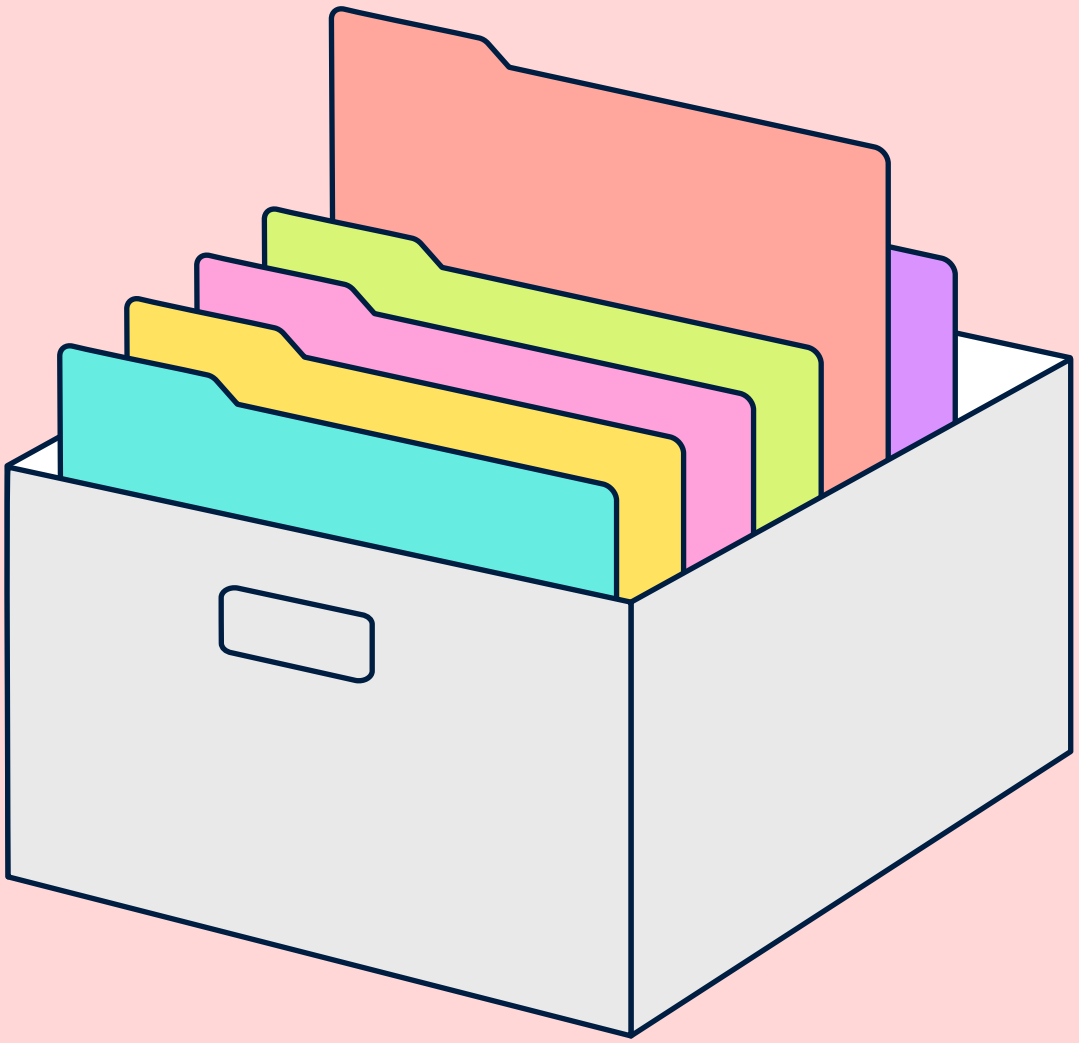
Ungdommenes beskrivelser peker dermed mot en forståelse av forebygging som også inkluderer reintegrering. Muligheten til å komme tilbake til fellesskapet fremstår som en viktig del av arbeidet for å styrke innenforskap og gi ungdom nye muligheter dersom de allerede har havnet i utfordrende miljøer.

Ungdommenes ønsker samsvarer med anbefalingene i NOU 2024:3 - Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet.

Foto: Spotlight Media UB

5 Avslutning – fra innsikt til handling

Denne rapporten bygger på en omfattende medvirkningsprosess der ungdom fra hele Buskerud har delt erfaringer, refleksjoner og forslag til løsninger på utfordringer i egen hverdag. Arbeidet har tatt utgangspunkt i UngData-undersøkelsen og hatt som mål å gi ungdom anledning til å utdype og tolke funnene gjennom dialog, diskusjon og konkrete forslag.

Medvirkningen har vist at ungdom i stor grad beskriver utfordringer i hverdagen som strukturelle sammenhenger, snarere enn individuelle problemer. Transport, økonomi, tilgang til møteplasser, relasjoner til trygge voksne og tilgjengelige hjelpetjenester fremstår som forhold som påvirker hverandre og samlet former muligheten til deltakelse og tilhørighet.

I arbeidet med å systematisere innspillene fremstår særlig fem strukturelle systemer som sentrale for ungdoms mulighet til å oppleve innenforskap i hverdagen:

- mobilitet og tilgang til arenaer
- sosial tilhørighet og møteplasser
- økonomiske rammer og kompetanse
- relasjonell infrastruktur
- mestring, skole og overgang til arbeidsliv

Ungdommenes beskrivelser viser at disse systemene ikke virker uavhengig av hverandre. Manglende transport kan for eksempel påvirke deltakelse i fritidsaktiviteter, som igjen kan påvirke sosial tilhørighet og psykisk helse. Økonomiske barrierer kan begrense deltakelse i aktiviteter, mens svake relasjoner til voksne eller tjenester kan gjøre det vanskeligere å få støtte dersom utfordringer oppstår.

Et gjennomgående trekk i medvirkningen er samtidig at ungdom ikke bare peker på utfordringer. De peker også på mulige løsninger. De ni rådene som presenteres i denne rapporten uttrykker ungdommenes egne forslag til hvordan politikere, kommuner, fylkeskommune og andre aktører kan bidra til å styrke deltakelse og tilhørighet.

Rådene spenner fra forebyggende tiltak – som styrking av møteplasser, fritidsarenaer og tilstedeværelse av trygge voksne – til strukturelle forhold som kollektivtransport, økonomiske barrierer og bedre samarbeid mellom tjenester. Flere av rådene retter også oppmerksomhet mot behovet for oppfølging av ungdom som allerede befinner seg i sårbare situasjoner, og behovet for arenaer og relasjoner som kan gi nye muligheter.

Medvirkningsprosessen viser at ungdom har et tydelig ønske om å bli hørt i spørsmål som angår deres egen hverdag. Samtidig understreker innspillene betydningen av at medvirkning ikke bare handler om å samle inn meninger, men om at erfaringene også tas med videre i beslutningsprosesser.

Rapporten er derfor ment som et kunnskapsgrunnlag for videre arbeid med ungdomspolitikk, tjenesteutvikling og planarbeid i Buskerud. Innspillene fra ungdom kan bidra til å styrke forståelsen av hvordan ulike strukturelle forhold påvirker hverdagen deres, og kan gi viktige perspektiver i utviklingen av tiltak som skal bidra til økt deltakelse, tilhørighet og innenforskap.

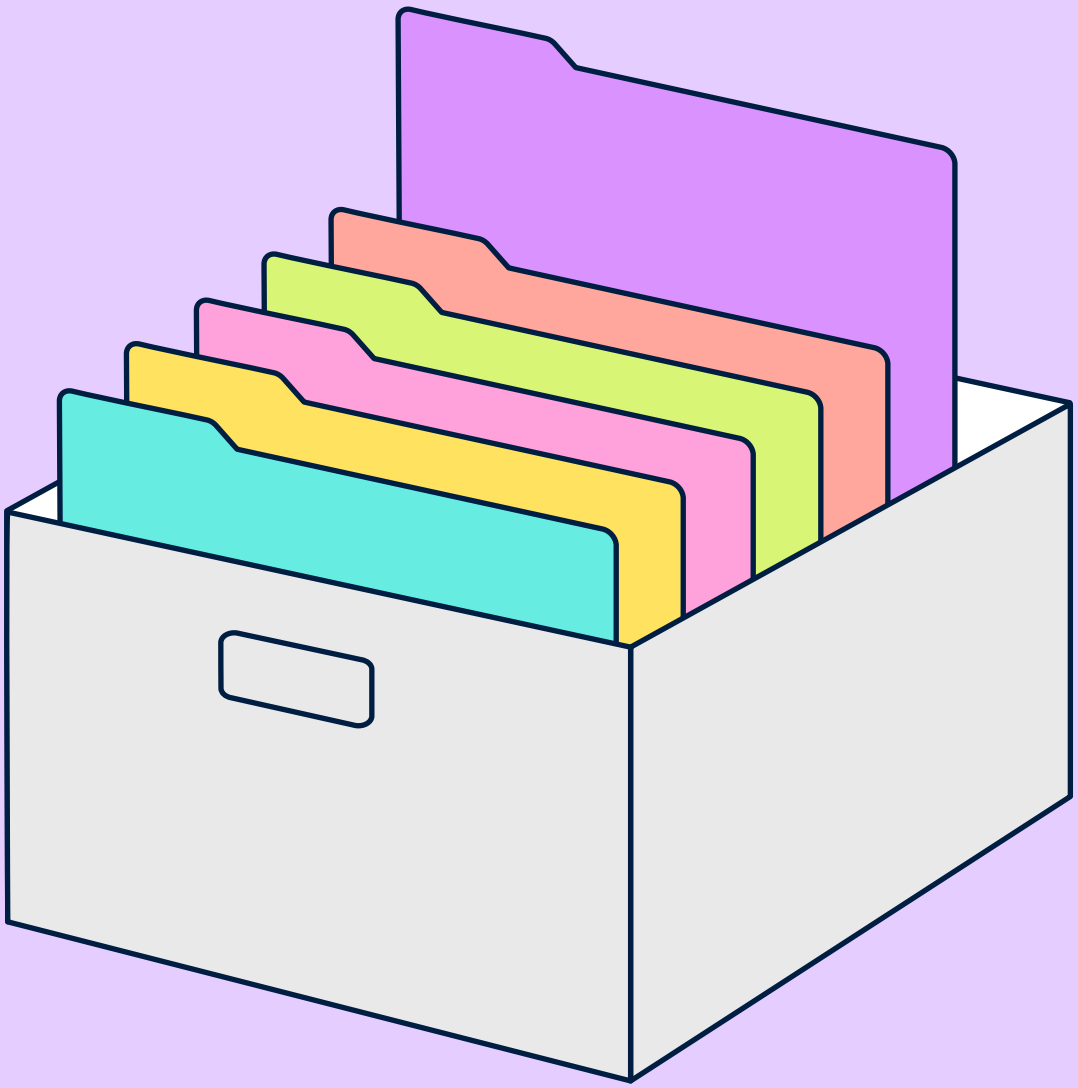
Foto: Spotlight Media UB

5.1 Hvorfor er medvirkningsprosesser som dette viktig?

Etter regionkonferansen på Kongsberg stilte vi spørsmålet: Hvorfor er det viktig at fylkeskommunen gjennomfører medvirkning som det du har vært med på i dag? Dette er de seks punktene som ble innsendt i etterkant av konferansen:

1. Trygghetsfølelse av å bli hørt, lyttet til og tatt på alvor
2. Jo flere og mere politikere som hører på ungdom, jo større er sjansen for engasjement fordi ungdom og andre føler det har en effekt.
3. Lettere å åpne opp om eget eller andres behov når man får følelsen av å bli møtt med anerkjennelse.
4. Det er viktig å lytte til hverandre fordi det skaper trygghet og mangfold om alle blir hørt og inkludert uansett om vi er uenige.
5. Det er viktig at ungdom får være med på å si fra og bestemme om ting som rammer ungdom. Etter min mening handler politikk om å løse konflikter og problemer sammen som et lag for å få best resultat der alle kan bli hørt, få bidra og bli sett.
6. Om ungdom blir hørt av politikere vil politikerne få mer respekt enn om de bare hører på andre politikere som har makt. Skal man være politiker eller ha noen form for høyere makt over noe eller noen, må man høre godt på folket de har makt over.

6 Hva politikere burde vite før de bestemmer

I de innledende medvirkningspakkene fikk ungdommene blant annet spørsmålene: «Hva burde voksne vite om å være ungdom der dere bor?» og «Hva burde politikerne vite før de bestemmer?» De ble også spurt om hvordan voksne kan bruke det ungdom sier – og hva de bør unngå. Svarene presenteres i sin helhet under.

Kongsberg ungdomsråd

Hva burde voksne vite om å være ungdom der dere bor? Hva burde politikerne vite før de bestemmer?
Ungdom har det ganske bra! Politikere må involvere ungdom.
Ungdommen tror at flere ruser seg enn det som kommer frem i undersøkelsen.

Hvordan kan de voksne bruke det dere sier her- og hva de bør unngå?
Ikke gjør beslutninger om ungdom uten å ha snakket med ungdom.

Flesberg ungdomsråd

Hva burde voksne vite om å være ungdom der dere bor? Hva burde politikerne vite før de bestemmer?
Vi synes det er for dårlig kollektivtilbud i kommunen, og litt mangel på fritidstilbud for eldre ungdom. Det går altfor lite busser, og de går på rare tidspunkt. Mener det burde tilpasses skoleruta enda bedre. I ferier er det helt håpløst å finne buss som går på gunstige tidspunkt, for ungdommens fritidsplaner.

Hvordan kan de voksne bruke det dere sier her- og hva de bør unngå?
Unngå flere kutt av busstilbud!

Lier ungdomsråd

Hva burde voksne vite om å være ungdom der dere bor? Hva burde politikerne vite før de bestemmer?
Mange voksne har kanskje ikke så godt innblikk i hva deres barn gjør når de ikke kan se de selv. Til Politikerne; Ungdommen har masse meninger, og er veldig villige til å dele disse, bare spør oss!

Hvordan kan de voksne bruke det dere sier her- og hva de bør unngå?
Gjerne spør mer hvis dere har noe dere lurer på. Vi svarer gjerne:)

Tranby skole, elevrådet

Hva burde voksne vite om å være ungdom der dere bor? Hva burde politikerne vite før de bestemmer?

- At mye mobbing skjer online og ofte i fritiden utenfor skolen.
- At det er litt vold, stjeling og ran i nærmiljøet, som kan skape utrygghet.
- At det er mye press blant unge på kropp, klær, ting o.lign.
- At det forekommer hatkommentarer f.eks. på andres kropp.
- At mange er deprimerte/har psykiske plager.
- At det er ganske mye hærverk.

Hvordan kan de voksne bruke det dere sier her- og hva de bør unngå?

- At det er viktig at det settes av tid til å snakke mye om helse og trivsel.
- Ha fokus på at mange sover for lite.
- Jobbe mot baksnakking, utestenging og mobbing.

Foto: Spotlight Media UB

St.Hallvard VGS – elevrådet

Hva burde voksne vite om å være ungdom der dere bor? Hva burde politikerne vite før de bestemmer?
Hærverk ved bruk av fyrverkeri er ganske utbredt i Nedre Eiker (flere som går på skole i Lier kommer fra området). Hvordan får man tak i dette? Det virker svært lett tilgjengelig. Skremmer mange, kan forårsake brann etc.

Hvordan kan de voksne bruke det dere sier her- og hva de bør unngå?
Få inn resultatene til bruk i skolen, for å endre ting. Viktig å lære om helse/trivsel og rus i skolen.

Drammen ungdomsråd

Hva burde voksne vite om å være ungdom der dere bor? Hva burde politikerne vite før de bestemmer?
Det endrer seg fort hvordan det er å være ungdom.

Hvordan kan de voksne bruke det dere sier her- og hva de bør unngå?
De må bare bruke det.

Øvre Eiker – elevråd ved ikke oppgitt skole

Hva burde voksne vite om å være ungdom der dere bor? Hva burde politikerne vite før de bestemmer?
Alt med sosiale medier. mange ungdom holder ting skjult.

Hvordan kan de voksne bruke det dere sier her- og hva de bør unngå?
Prate mer med ungdom om sosiale medier, men unngå å sjekke hele telefonen

Ringerike ungdomsråd

Hva burde voksne vite om å være ungdom der dere bor? Hva burde politikerne vite før de bestemmer?

- Politikerne og voksne bør vite at steder som skateparken og skolegårdene forandres når barnefamiliene forsvinner og de ber om at voksne «tar tilbake områdene» og gjør de trygge.
- Politikerne må kjenne til nye trender, hvordan rusmidler brukes. De må lære seg hva som skjer på SOME, hvilke apper som finnes og faktisk hvordan og hva vi (barn og unge) bruker appene til.
- Politikerne må også vite at det er mange familier som har dårlig råd og det er mange ungdommer som ikke kan drive med aktiviteten sin fordi den koster for mye. Ikke alle aktiviteter har støtteordninger. Feks showskolen hvor «alle» går.

Hvordan kan de voksne bruke det dere sier her- og hva de bør unngå?
Voksne kan snakke med oss og bevilge penger slik at alle kan delta i aktiviteter og sørge for informasjon til voksen om rus og SOME.

Krødsherad ungdomsråd

Hva burde voksne vite om å være ungdom der dere bor? Hva burde politikerne vite før de bestemmer?
Ungdomsrådet i Krødsherad føler seg godt hørt, og hadde ingen innspill på dette

Hvordan kan de voksne bruke det dere sier her- og hva de bør unngå?
Ta bekymringene på alvor, og vis i skolegården osv at press ikke er tillatt. Eksempel, ungdom vaper i skolegården uten at annen ungdom ser at dette får konsekvenser.

Gol ungdomsråd

Hva burde voksne vite om å være ungdom der dere bor? Hva burde politikerne vite før de bestemmer?

- At de vil være med på avgjørelsene av saker som angår dem. Ikke bare bli informert, men få være med på diskusjonen og prosessen, og bli hørt.
- At de får si sin mening før avgjørelser skjer.
- At de har gode innspill og forklaringer.

Hvordan kan de voksne bruke det dere sier her- og hva de bør unngå?

- Hør på oss! Ikke tro dere vet best.
- Vær ærlige. Ikke skrem.

Ål VGS – elevrådsstyret

Hva burde voksne vite om å være ungdom der dere bor? Hva burde politikerne vite før de bestemmer?

- Det er stor forskjell på livet i storbyen/mer sentrale strøk enn på bygda.

Kollektiv transport, fritidsaktiviteter, skole, og helse må få nok økonomisk tilskudd til å kunne tjene menneskene her. Geografiske avstander og mangel på effektiv og hyppig forflytning gjør at mange unge bruker mye tid på reise, eller velger bort sosialt liv/fritidsaktiviteter som foregår på ugunstige tidspunkt eller krever lang geografisk og tidsmessig reisevei.

Foto: Spotlight Media UB

Buskerud fylkeskommune
Postboks 3563, 3007 Drammen

Besøksadresse
Hauges gate 89, 3019 Drammen

Telefon
32 80 85 00

E-post
post@bfk.no

bfk.no

Rapport fra medvirkningsprosess etter UngData-undersøkelsen i Buskerud 2025

Fotokreditering: Spotlight Media UB